DOREL DORIAN
„DE N-AR FI IUBIRILE"...
PIESĂ ÎN TREI PĂRȚI

DOREL DORIAN

De n-ar fi iubirile!

Coperta: VAL MUNTEANU

Cuprins

PERSONAJE.....4
PARTEA I.....5
PARTEA a II-a.....38
PARTEA a III-a.....73

ÎNCHINARE

Nenumăraţilor Petre Teiu, Ene Cristea, Pândele Mânu, eroi şi, în egală măsură, coautori ai acestei piese privind dobândirea unei noi calităţi etice şi devenirea noastră comunistă, ca oameni ai acestor ani.

Pentru tot ajutorul, înţelegerea şi, mai ales, încrederea, în afara cărora aceste pagini n-ar fi existat niciodată.

Dorel Dorian

PERSONAJE

Petre Teiu	45—48 de ani (cu gamă de interpretare, 30—60)
Radu Andane	32—35 de ani
Maria Andane	55—58 de ani
Jana Mincu	22—23 de ani
Natalia Goran	27—30 de ani
Ene Cristea	55—60 de ani
Pândele Mânu	20—25 de ani
Valentin Horia	50—52 de ani
Floricel	18—20 de ani.

Numărul personajelor episodice, în funcţie de posibilităţile teatrului.

PARTEA I

Obişnuita ridicare a cortinei, un motiv melodic discret ca începutul unei destăinuiri şi, în sfârşit, câteva raze de lumini descoperind, în întunericul scenei, un pian. Aplecată deasupra claviaturii — cu concentrarea profesionistei — Maria Andone: nu mai e tânără, degetele lungi, subţiri, şi-au mai pierdut din agilitate... şi reflectorul o cercetează îndelung, surprins parcă de căldura interpretării.

În colţul opus al scenei, ca atrasă de muzică, o fată îmbrăcată în alb: o privire deschisă, un zâmbet trist şi, mai presus de orice, o simplitate cuceritoare. Cu liniştea gravă a marilor emoţii s-a apropiat de rampă. Comentator lucid, muzica va adăuga confidenţei... numai ceea ce nu stă în puterea cuvântului.

INTERPRETA JANEI: Numele meu este M. N. (*de fiecare dată numele adevărat al actriţei*). Fac teatru de aproape şase ani, am jucat în tot felul de piese, iar rolurile — unii dintre dumneavoastră ar putea confirma — n-au fost din cele mai uşoare. De ce însă — şi pe bună dreptate — toată această confidenţă? Am să vă spun: eroina al cărei rol îl voi interpreta astă-seară — Jana Mincu — a murit în urmă cu numai câteva luni. Şi mi se întâmplă pentru prima oară — încerc un sentiment îndeajuns de ciudat — să interpretez rolul unui om care în urmă cu numai câteva luni s-ar fi putut afla aici, în faţa mea, la (numai câţiva paşi... Cum se explică totuşi că am acceptat rolul? Pornind pe urmele Janei, pe la Aluniş, Frumoasa, Tăureni, prin Oltenia, şi

întâlnind mulţi dintre prietenii şi tovarăşii ei de muncă, oamenii printre care a crescut şi a devenit de fapt ea, „Jana Mincu”, am înţeles un lucru emoţionant şi care, totodată — cum să vă spun? — a schimbat şi rolul şi semnificaţia piesei... poate chiar şi ceva din felul meu de a înţelege viaţa. Jana Mincu, într-adevăr, a murit. Dar pentru maistrul Ene Cristea... (*S-a întors spre scenă*). Tovarăşe Cristea!

CRISTEA (*descoperit de reflector în întunericul scenei*): Pentru mine, Jana trăieşte şi azi. Şi-i aceeaşi fată plină de viaţă, săritoare, puţin băieţoasă. (*Reflectorul se stinge*.)

INTERPRETA: Iar pentru Pandele Manu, care a iubit-o... (*şoptit, spre scenă*) — nu te superi că le-am spus, nu-i aşa? — (*Pandele, cu nelipsita-i muzicuţă — acelaşi joc al reflectorului —, pare c-ar voi să-i răspundă, dar renunţă în favoarea unui acord de vis*)... şi o va iubi totdeauna, v-aţi convins şi dumneavoastră, Jana va rămâne aceeaşi fată visătoare, romantică. (*Nu fără un anumit umor*.) El o vedea mai altfel! Mai subiectiv! Iar Floricel, care n-a împlinit nici 18 ani... Unde eşti Floricel? (*Reflectorul o descoperă şi pe ea în întunericul scenei*.)

FLORICEL: Eu n-aş vrea, fireşte, să vă influenţez, dar albul părea anume făcut pentru ea! Şi chiar atunci, în ultima zi, dar noi, desigur, nu ştiam că-i ultima, Jana era îmbrăcată într-o rochie albă, pe talie, cu câteva pliuri. (*Descrierea, în funcţie de costumul interpretei*.)

INTERPRETA (*din nou singură in faţa spectatorilor*): Ca vârstă, era de vârsta mea; ca fizic — tot aşa... apropiată... Iar Petre Teiu — care a fost pentru Jana mai mult decât un părinte — mi-a mărturisit că atunci când rid şi sunt foarte veselă, şi mă port ca şi cum n-aş fi pe scenă, semănăm ca două picături de apă. Dar asta ar însemna — nu-i aşa? — că toate fetele seamănă puţin între ele? (*Râde încetişor, neînţelegând că a făcut o*

mare descoperire.) Despre viaţa Janei ce să vă mai spun?

CRISTEA: A fost unul dintre copiii aceia, dacă v-amintiţi, aduşi cu trenurile prin ’46, în timpul secetei...

FLORICEL: Pe atunci avea numai 7—8 ani...

PÂNDELE (un anumit comentariu muzical care ar putea să însemne: „da, mi-amintesc şi eu..”)

CRISTEA: Şi Petre Teiu, care aflase că Jana nu mai are părinţi, a oprit-o la el.

FLORICEL: Şi au trăit numai aşa, ei doi... (*Eventual, o nouă intervenţie a. muzicuţei lui Pandele*.) Şi a iubit-o ca pe fiica lui, pentru că Teiu rămăsese şi el, tot aşa, singur.

INTERPRETA (după ce toţi ceilalţi au reintrat în întuneric): Da, aşa au trăit... Şi dacă Teiu era la Albeşti sau la Codrudes, pentru că el, ca specialist în intervenţii, vă daţi seama, era mereu trimis cu forajul, Jana de fiecare dată îl însoţea. De altfel şi Janei îi plăceau călătoriile şi sondele... Şi cele mai frumoase amintiri... Dar nu, să vă întreb mai întâi altceva: ştiţi cum i se spunea Janei?

CRISTEA (*ca de foarte departe*): Mă băiatule, mă!

PANDELE (*îndrăgostit şi-acum*): Mă Mincule, mă...

FLORICEL: Iar eu, când mă certam cu ea, îi spuneam: Jeanette-ştie-tot! Jeanette-ştie-tot î

INTERPRETA (*din nou singură*): Şi într-adevăr ştia... Pentru că însoţindu-l mereu pe Teiu şi trăind printre sondori. Jana învăţase şi ea o mulţime de lucruri, şi ar fi putut conduce o echipă, chiar şi mai multe echipe!... Visul ei, însă, a fost să înveţe şi să inventeze, cum să vă spun... (*cu o naivitate, fără voia ei, amuzantă*) aşa... un sistem automatizat, ca sondorii să stea, adică, toţi la birouri... şi să apese pe .butoane, cum sînt la noi la teatru soneriile pentru cabine. Apeşi pe un buton — o cabină, adică o sondă!... alt buton — altă sondă... Dar, în sfârşit... (*Muzica, discret, sporeşte tensiunea momentului.*) Acum, o să vă stric puţin dispoziţia: cum a murit

Jana. (*Totul a intrat în întuneric; doar pe faţa interpretei mai cad de undeva câteva raze de lumină*.) Jana îşi terminase facultatea la începutul lui iunie; şi pentru că tot îi mai rămăseseră câteva săptămâni până să intre în producţie, a plecat să-l vadă pe Teiu, care se nimerise să lucreze tocmai atunci la un foraj experimental... După sistemul acela nou, dacă aţi auzit, al inginerului Radu Andone, care a fost şi profesor la institut, la catedră... (*Muzica se întrerupe pentru câteva clipe, interpreta Janei, surprinsă şi ea, se întoarce spre pian, dar muzica, la fel de inexplicabil, a reînceput să se audă*.) Acum sonda, ce să mai vorbim, fusese forată; Radu Andone, care condusese personal lucrarea, o considera drept o mare realizare... (*Muzica se întrerupe cu totul, Maria Andone, pianista, prăbuşindu-se peste clapele pianului*.)

MARIA (*în şoaptă, poate chiar numai mişcarea buzelor*): Apă, puţină apă...

INTERPRETA (*încercând s-o ridice*): Maria Andone, ce-i cu dumneata? Ce s-a întâmplat? Să chem poate pe cineva? Să se facă lumină!

MARIA: Nu, te rog. Nimic! Nu s-a întâmplat nimic. Nu vreau să se observe. Continuă!

INTERPRETA: Poate n-ar fi trebuit să vii. Pentru dumneata e totuşi un efort, o emoţie.

MARIA: Nu, nu... Continuă! Reintră, te rog, în rol. Şi explică-le. Să nu se supere.

INTERPRETA (*în timp ce muzica revine la primul motiv care a marcat ridicarea cortinei*): Tovarăşa care ne acompaniază — şi care vă roagă s-o scuzaţi — e Maria Andone. Da, chiar mama inginerului... profesorului Radu Andone... cel cu forajul, de care v-am vorbit mai înainte. In mod obişnuit, fireşte, ea nu lucrează la noi, la teatru, dar cunoscând foarte bine întreaga întâmplare — pentru că Maria Andone se afla tocmai atunci la Tăureni — şi pentru că ea, ca specialitate, ştiţi, e

profesoară de muzică, s-a oferit să ne dea tot concursul şi să ne ajute cel puţin la primele spectacole. (*Apoi, Măriei Andone*) Pot să continui?

MARIA: Te rog...

INTERPRETA: Rămăsesem la sosirea Janei la schelă şi vă vorbeam, mi se pare. de sonde, de un nou sistem de foraj şi, în sfârşit, de maistrul Petre Teiu, omul pe care mi-l imaginasem nu ştiu dacă v-am spus — ca fiind foarte bătrân şi l-am descoperit trecut, e adevărat, de 40, poate chiar de 50 de ani, dar de o neobişnuită tinereţe sufletească. (*Aproape simultan, un reflector ne oferă posibilitatea confruntării. Petre Teiu se află în faţa noastră şi interpreta Janei pare să mu fi exagerat: e un om în vârstă, şi totuşi — fără nimic paradoxal — încă foarte tânăr.*)

INTERPRETA: Tovarăşe Teiu, aş fi vrut să te rog...

TEIU (*din dreptul unei etajere de pe al cărei ultim raft se pregăteşte să aleagă câteva ziare vechi*): Cred că nu mai e nevoie. Tocmai îţi pregăteam ziarele. (*I le înmânează.*)

INTERPRETA (*răsfoindu-le*): „Viaţa sondorului” din 7... „Viaţa sondorului” din 8...

TEIU: Da, viaţa noastră de fiecare zi, dintre 7 şi 11 iunie. Tot ce-ai fi vrut să afli e subliniat cu roşu.

INTERPRETA (citind): „Colectivul de foraj experimental al inginerului Radu Andone, cunoscutul specialist în formaţiunile de tărie medie, marne şi argile, a început săparea ultimelor sute de metri...”

TEIU: Treci mai departe, la 8.

INTERPRETA: „Durata mult redusă a forajului — numai 53 de zile — ţinând seamă de adâncimea coloanei... straturi... specific... brecie...” (*În alt ziar.*) 9 iunie...

TEIU (anticipând): Brigada lui Horia începuse de-acum cimentările.

INTERPRETA: 10 iunie...

TEIU: Da, în 10 se terminase cimentarea şi au început să

apară presiunile.

INTERPRETA: 11 iunie... „Intervenţia de înaltă calificare şi spiritul de înaltă răspundere al brigăzii conduse de inginera Jana Mincu...”

TEIU: Pe pagina a doua, în chenar...

INTERPRETA: „...Colectivul de muncitori, ingineri şi tehnicieni al schelei Tăureni anunţă cu adâncă durere încetarea din viaţă...” (*Înţelegând că lectura nu poate decât să-l îndurereze*.) Să nu mai citesc?

TEIU: Jana nici n-ar fi întrebat; ar fi aruncat ziarul şi ar fi strigat: „Nu-i adevărat, Teiule!” Sau: „Nu vreau să fie adevărat...”

INTERPRETA (*ca la o repetiţie*): „Nu-i adevărat, Teiule! Nu vreau să fie adevărat! Sunt tânără, am 22 de ani... Si vreau să trăiesc! Vreau să fiu fericită!” (*Redevenind ea însăşi*.) Am spus bine?

TEIU: Jana ar fi spus-o fără cuvinte: cu ochii, cu mâinile...

INTERPRETA (*spune şi ea acelaşi lucru — cu ochii, cu mâinile, veselă, râzând, sărutându-l pe Teiu... Apoi, se întrerupe, şi din nou ea însăşi*): Şi atunci... în ultima zi?

TEIU: Chiar şi atunci! Nici n-ajunsesem bine acasă şi m-a luat în primire: „Haina cea nouă e pe scaun, îmbrac-o! (*Îşi îmbracă haina cea nouă*.) Cravata, sus în dreapta, pe etajeră. Vezi, nu-ţi strica nodul! (*Îşi pune şi cravata*.) Batista n-o mai căuta; e în buzunarul dinăuntru. (*Verifică, este*.) Şi capul sus, zâmbet larg, azi plecăm să petrecem!...”

INTERPRETA (*ca pentru sine*): Şi aţi plecat să petreceţi...

TEIU: Am plecat? Am fugit! Am ajuns în staţie cu sufletul la gură; deşi timp ar fi fost berechet, am luat bilete prin faţă — explicând la toată lumea „unde” şi „de ce” ne grăbim —, am mai aşteptat un sfert da oară pe peron, pentru că trenul, ce să faci, soseşte la orie exacte, apoi alte trei sferturi în picioare, pe coridorul unui vagon supraaglomerat... şi toate astea pentru că inginera Natalia Goran, care locuia tocmai în oraş la blocurile

trustului, ne invitase la o mică festivitate! Dar, în sfârşit, după amiază, la 5,20 (cu ironie) am început să petrecem. (*Apoi, odată cu reflectorul care, vizual, îi va întregi replica*.) O masă frumos împodobită, o mulţime de flori si de sticle cu tot felul de etichete, muzica de rigoare, covoarele strânse, vezi bine, să aibă Petre Teiu unde dansa... şi în mine, numai eu ştiu, o dorinţă, uite aşa, să se termine totul mai repede şi să mă văd odată plecat! (*În limitele aceluiaşi decor descoperit de reflector, câteva spaţii suplimentare de joc: o măsuţă cu două fotolii, oarecum distanţate de rest, un mic balcon spre exterior, un telefon presupus într-o încăpere alăturată. Invitaţii 8 - 10 persoane, aşa cum va reieşi de altfel şi din replică*.) Sărbătoritul, după cum îţi închipui, era inginerul Radu Andone. Gazda — Natalia. Noi îi spuneam Nata. Iar în funcţia de capelmaistru, stricându-ne tot cheful, tehnicianul acela cu cimentările. Valentin Horia.

HORIA: Îngăduiţi-mi, tovarăşi, să salut prezenţa celor mai apropiaţi colaboratori ai inginerului Radu Andone! (*Toastează*.)

TEIU: Iar colaboratorii, cum ar veni, eram noi: Pandele, care-i tot închidea gura lui Horia şi-l aşeza jos... (*îl şi aşază*); Cristea care nu băuse la viaţa lui din păhărele din astea cât degetul... (*le arată*) şi nici n-ar fi băut în ziua aceea, să-l tai, că nu degeaba se spune că omul bătrân are un al şaselea simţ. Şi, în sfârşit, mai eram eu (*a intrat şi el în cadrul decorului*), şi mai era Jana, care se tot învârtea în faţa unei oglinzi (*interpreta intră şi ea în rolul Janei*), şi-i tot explica lui Cristea, săracu' (*Cristea s-a apropiat şi el de oglindă*), de ce-i mai bine să-ţi lucrezi rochiile la „Arta modei", la Bucureşti, unde, vezi dumneata, aştepţi numai şase săptămâni până la prima probă.

JANA: Cum ţi se pare, nea Cristea?

CRISTEA: Cam albă...

JANA: Tovarăşe Cristea!
CRISTEA: Şi scurtă.
JANA: În partea din faţă?
CRISTEA: În partea de jos...
JANA: Ai îmbătrânit, nea Cristea! Frecţie, reumazol! Ai rămas în urmă cu moda!
CRISTEA (*explodând*): Păi, cred şi eu! Moda! Că la modă mă şi gândeam! N-am umplut nici prima cisternă cu petrol şi — poftim — noua modă!, petreceri, muzică, dans...
JANA (*ca o reclamaţie*): Auzi, tovarăşe Teiu!
TEIU (*de departe, sălii*): Da, auzeam... Şi mă gândeam şi eu: ce rost are această festivitate? Am săpat o sondă, e adevărat! Am ajuns şi la petrol, am cimentat şi coloana... Dar tu. Radu Andone, şi tu, Nata... ba chiar şi tu, Valhoria! Hai, răspundeţi, cu mâna pe inimă: n-ar fi fost mai potrivit să mai aşteptăm o zi-două, să fi intrat cum se zice în extracţie normală, şi-abia după aceea, poftim, şi festivitatea festivităţilor?
JANA: Dacă te-ar vedea cineva, ar zice că vorbeşti singur.
TEIU: Greu e până te obişnuieşti.
JANA: Şi că te-am adus legat!
TEIU: Ei, nu! Chiar legat, nu!
JANA: Sau c-ai venit numai aşa... de dragul nu mai ştiu cui.
TEIU: Al rochiei! Orice rochie se cere înnoită. Sarcină!
JANA: Şi nu puteam decât aici (*anticipând o anumită animozitate*), în prezenţa tovarăşei Nata...
TEIU: Nu, la Nata nu mă gândisem.
JANA: Sau poate îţi închipui (*ceea ce ar întrece măsura*) că mă aflu aici pentru Radu?!
TEIU: Nici el n-a observat rochia?
JANA: Că m-oi fi îndrăgostit de descoperirile lui.
TEIU: Oricum, ar fi fost mai frumos să observe.
JANA: ...Dar eu îl cunosc de foarte multă vreme! L-am avut şi profesor! Şi aşa, strict din respect...

TEIU: De la „strict” începe. Asta-i sistemul!

JANA: Şi dacă am venit la această sărbătorire e pentru că, ştiinţific vorbind...

TEIU: Când e de-acu’ „ştiinţific” — o-ho-ho! — e grav!

JANA: E pentru prima oară când se reuşeşte un foraj rapid.

TEIU: Şi dacă-i şi „prima oară”... Gata! S-a terminat!

JANA: Eu nu-nţeleg ce vrei mata, Petre Teiu?

TEIU: Aş fi vrut să nu uiţi că festivitatea aceasta e organizată de Nata, că Nata îl cunoaşte pe Radu ceva mai de mult... că a venit la schelă special pentru Radu... Şi că nu-mi vine a crede să fi organizat toată această petrecere, când n-ar fi fost nici momentul, numai de dragul ochilor tăi.

HORIA: Îngăduiţi-i, tovarăşi, prietenului dumneavoastră, Valentin Horia...

CRISTEA: Auzi, mă Pândele, te strigă prietenul! (*Semn să-i închidă gura*).

HORIA (*eliberându-se*): Îngăduiţi-mi un toast în sănătatea Măriei Andone! (*Apropiindu-se de Maria Andone, care a intrat şi ea în atmosfera petrecerii.*) Cu regretul imens că fiul dumneavoastră v-a invitat la schelă abia acum, cu ocazia terminării lucrărilor, şi că nu v-am cunoscut mai devreme, îngăduiţi-mi să mă bucur alături de dumneavoastră, să vă felicit!

CRISTEA (*jocul anterior*): Pandele, felicită-l şi tu!

MARIA (*după ce a ciocnit cu cei mai mulţi, în faţa lui Teiu*): Dumneata nu ciocneşti?

TEIU: Pentru bucurie?

MARIA: Pentru liniştea acestei clipe.

TEIU (*punând paharul deoparte*): Nu, în liniştea acestei clipe nu cred!

RADU (*care tocmai s-a apropiat şi a reuşit să audă ultimele replici*): Nu crezi? Interesant. (*Uşor ironic.*) Ai putea să ne spui şi de ce?

TEIU (*surprins şi, poate de aceea, puţin prea grav*): În

urmă cu o singură oră — şi nu mă aşteptam să uiţi chiar atât de curând — ne mai aflam pe peron. (*Apoi, Măriei, în timp ce un reflector descoperă un colţ de peron.*) Şi Radu, dacă n-ai uitat cumva şi dumneata, tocmai fusese chemat la telefon... (*Revenind cu privirea spre Radu, ajuns între timp lingă telefon.*) Şi la început — exact: — ai ezitat să răspunzi... Şi-ţi părea chiar rău că mama dumitale şi cu mine, urmându-te (*au intrat şi ei în atmosfera peronului*), ne-am aşezat pe o bancă (*se şi aşază*) la numai câţiva paşi...

RADU (*la telefon*): Nu văd nici un motiv să ne alarmăm chiar dacă presiunea a ajuns la 37 de atmosfere! E un proces firesc, logic... şi stabilizarea presiunii va interveni cu siguranţă dintr-un moment într-altul. In orice caz, dacă, prin absurd, ar continua să crească, telefonaţi, vă rog, la inginera Natalia Goran, la 11.64. (*A închis telefonul şi s-a apropiat de Maria Andone.*) Mă suspectezi?

MARIA: De câte ori nu te văd o perioadă mai lungă, îmi pari totdeauna schimbat.

RADU: Poate că agitaţia, apropierea sfârşitului şi emoţia. (*Şi ca s-o împace, conspirativ.*) Emoţia serbărilor de sfârşit de an, aminteşte-ţi...

MARIA: Am totuşi impresia că se întâmplă cu tine un lucru ciudat. De ce taci?

RADU: Probabil ca să nu mint.

MARIA: Şi când te gândeşti că pe vremuri îmi plăcea să cred că sunt singura profesoară căreia elevii nu-i puteau ascunde nimic. Ezitau doar câteva clipe, apoi... Nu vrei să-mi spui?

RADU (*nu fără rezerve*): Azi urmau să fie extrase primele tone de ţiţei. Şi mai urma — ceea ce ar fi fost esenţial — să verific tot ce am făcut până azi. Să mă verific!... E amuzant, nu-i aşa?

MARIA: Şi-n ultima zi?

RADU: În ultima zi... (*Cu ironie.*) A serbării de sfârşit de

an, au apărut presiuni în spatele coloanei de extracţie[1]. Dar asta n-ai cum să înţelegi. Când am plecat de la sondă, erau 34 de atmosfere. Când am vorbit la telefon — 37! De ce zâmbeşti?

MARIA: Ţi s-a părut. Întreabă-l şi pe tovarăşul Teiu.

TEIU: Şi totuşi ai zâmbit, am observat şi eu.

MARIA: Poate pentru că nu reuşesc să înţeleg de ce atâta agitaţie în jurul unei sonde. Ce înseamnă o sondă? Şi dacă o să se piardă o sondă? Nu vor mai exista sonde? (*E gata să râdă*.)

RADU: Vor exista. Dar sonda asta, sonda cu nr. 243... sunt totuşi eu. Omul care a creat-o. Şi cin tarul — pentru că în tot şi în toate există un cântar — n-are decât două gradaţii: ratare şi succes.

MARIA: Trebuia să-mi fi spus...

RADU: Nu m-am înstrăinat îndeajuns pentru a-ţi comunica liniştit o îndoială.

MARIA: Şi nu se mai poate face nimic?

RADU: Ba da: să nu pui întrebări. E o superstiţie. Şi să aşteptăm. E şi singura soluţie. Coloana-i calculată pentru 100 de atmosfere. Presiunea n-a ajuns decât la 37. N-am nici un motiv să-mi creez singur obsesii... (*Apoi, lui Teiu, grăbind prin aceasta finalul retrospectivei*.) Şi în general, nu vreau să-mi amintesc de nici un peron (*peronul se întunecă*), de nici un fel de

[1] Pentru problematica piesei — pentru evoluţia lui Radu Andone, cât şi pentru înţelegerea propriu zisă a dramei — precizarea, riguros tehnici poate, că presiunile ar fi apărut bunăoară în spatele coloanei de ancoraj şi nu direct în spatele coloanei de extracţie, că limita de rezistentă variază de la o sondă la alta etc., n-ar fi servit, credem la nimic. Caietului-program, de altfel venind în sprijinul autorului, i-ar rămâne să solicite în mod declarat atenţia spectatorului spre înţelegerea procesului apariţiei presiunilor interioare, *umane*, şi nici o clipă asupra procesului tehnic, nu întâmplător mult şi poate încă insuficient simplificat. Şi daci uneori, să admitem, metafora şi simbolurile vor forţa exactitatea şi preciziunea amănuntului tehnic, primii care vor subscrie la această licenţă vor fi, cu siguranţă, adevăraţii specialişti în petrol.

discuţii... (*Şi reintrând simultan în atmosfera festivităţii.*) Ne aflăm aici, în locuinţa Nataliei Goran, şi lumea — poftim! — petrece, e liniştită, e veselă!

TEIU (*ca şi la începutul retrospectivei*): În liniştea acestei clipe nu cred! (*Şi pentru că Radu, ostentativ, a ridicat din nou paharul.*) Şi nu crezi nici dumneata... N-are sens! Nu beau!

RADU (*surprins, renunţând la prima intenţie şi apropiindu-se de Maria Andone*): Atunci, în doi! Pentru revedere. Pentru că n-am ciocnit de mult. Şi pentru că n-aş fi vrut să-ţi faci griji.

MARIA: Dar poate n-ar trebui nici noi. Radule... Poate mai târziu...

RADU (*încercând s-o liniştească*): Dac-ar fi existat un pericol real, imediat, tovarăşul Teiu s-ar fi aflat în această clipă la sondă.

TEIU: Şi inginerul Andone, sunt sigur, n-ar fi întârziat să-l urmeze.

RADU (*agravând*): O ipoteză? O sugestie? O prevenire?

TEIU: Mai mult, poate. (*Ridicând paharul ca pentru un pact mutual.*) O dovadă de încredere.

RADU (*din nou cu ostentaţie, renunţând să mai bea*): Nu! Pentru încredere, pentru... înţelegere, pentru... stimă şi pedagogie, refuz! (*Noua intervenţie a lui Horia îl va găsi de acum în colţul opus, cât mai departe de Teiu şi Maria Andone.*)

HORIA: Tovarăşi, îngăduiţi-mi... (*Şi pentru că nimeni nu-l ia în serios.*) Sau nu! Îngăduiţi-mi, vă rog, mai târziu!

JANA (*din apropierea lui Radu, mizând pe surpriză*): Sunteţi prost dispus. nu-i aşa?

RADU (*neconvins*): A, nu... O impresie...

JANA: Mi-am dat seama din felul cum v^aţi aşezat aici, in fotoliu.

RADU: M-am aşezat, cred, normal.

JANA: Vă înşelaţi. *(Apoi, ca o dovadă.*) La facultate cel puţin, mi se dusese vestea, era suficient să vă văd

apropiindu-vă de catedră, ca să-mi pot da seama de tot. Şi cum vă merge cu sănătatea, cu lucrarea... şi dacă aveţi vreun motiv de îngrijorare...

RADU (*preluând*): Iar la limită... tot ce gândesc, ce mă frământă, ce simt...

JANA (*dezarmant*): Da. Totul.

RADU: Atunci, şi-n clipa aceasta... Putem verifica!

JANA: În clipa aceasta, încercaţi să fiţi ironic... sobru... distant (*cu părere de rău*) şi, pe cât se poate, să găsiţi un pretext pentru a schimba subiectul discuţiei.

RADU: A, nu... deloc! (*Încercând s-o dezmintă şi implicit confirmând.*) Mă gândeam doar că nu v-am văzut de mult.

JANA: Nici eu... încă din primul semestru.

RADU (*conversaţie de salon*): În vacantă?

JANA: Da, ultima vacanţă.

RADU: Şi peste câteva luni...

JANA (*preluând*): Cu diploma în buzunar, cu trei ştampile şi „cu distincţie”...

RADU: Mi se pare c-aţi susţinut ceva legat de foraj.

JANA: Noi metode de intervenţie. (*Apoi, nemairezistând „conversaţiei” şi izbucnind într-un hohot de râs.*) M-aţi făcut să râd.

RADU: Dar n-am spus nimic...

JANA: Tocmai pentru asta. Dumneavoastră îmi vorbeaţi de intervenţii, iar eu mă gândeam ce amuzant ar fi să mă invitaţi 1a dans: profesorul cu fosta lui studentă...

RADU (*ridicându-se şi invitând-o*): Sunteţi invitată.

NATA (*ca din pământ lângă ei*): Şi tocmai în momentul în care Radu Andone se pregătea să se încline în faţa partenerei, soarta — în persoana inginerei Natalia Goran — interveni între ei. (*Apoi, Janeu*) Ţi-l răpesc! Şi ca să nu intrăm în conflict, cu aprobarea şi sub privirea încurajatoare a familiei.

MARIA (*amuzata de scenă*): Nu te-ai schimbat deloc, Nata!

NATA (*la braţul lui Radu*): Toată arta e să nu se observe schimbările.

MARIA: Şi aşa cum te ştiam dintotdeauna: spirituală, cu surâsul pe buze.

NATA: O femeie care surâde e de două ori mai tânără.

MARIA: Categorică, fără ezitări.

NATA: Ezitările sunt specialitatea bărbaţilor.

MARIA: Şi, tot ca de obicei, rea.

NATA: A fost visul meu... Dar n-am avut înclinaţii, talent.

MARIA: O fată atât de capabilă...

NATA: Inutil, talentul e nativ.

HORIA: Tovarăşi, îngăduiţi-mi să ridic un pahar în cinstea Nataliei Goran!

CRISTEA (*în şoaptă*): Ce faci, Pândele?

PÂNDELE (*cu referire la Horia*): S-a calculat! La următorul e sub masă!

HORIA (*continuând toastul*): Dar nu în cinstea gazdei atât de primitoare, închin. Şi nici a inginerei, atât de capabile... presupun, d a femeii, a simplei Nata (*şi întorcându-se spre ea*), da, Nata... pentru că tu, Nata... (*celorlalţi*) şi când spun „tu”, mă gândesc la eternul şi neînlocuibilul „tu”, cel de-al doilea personaj al existenţei umane, nelipsit în casă, pe stradă, în familie sau... în afara familiei, dar în esenţă, „tu, Nata”, femeia care iubeşte şi nu poate avea altă menire. Să ban, tovarăşi! (*Începe primul să aplaude*.)

MARIA (*lui Teiu, observând că nici nu s-a atins de pahar*): În locul dumitale, cel puţin aş fi aplaudat.

TEIU: Au aplaudat alţii şi pentru mine. (*Şi vizându-l direct pe Radu, a cărui reacţie a urmărit-o tot timpul toastului*.) Şi fără nici un fel de rezerve. Din toată inima!

RADU (*nerezistând*): Am impresia că am început să mă bucur (*umplându-şi un nou pahar*) de o prea mare atenţie...

TEIU (*nu fără aluzie*): Nu era nevoie să-l umpli... Paharul

de alături e tot al dumitale. De la toastul anterior.

RADU: Şi în general, beau cât îmi place, aplaud cât vreau, iar în problema relaţiilor mele cu Nata, pentru că aici voiai să ajungi...

TEIU (*anticipând*): Preferi să ţi se spună ceea ce îţi convine.

RADU: Îmi convine absolut tot!

TEIU: În urmă cu o jumătate de oră, în tren, păreai mai puţin convins.

RADU (*minimalizând*): Să presupunem...

TEIU: Numai că, spre deosebire de mine, dumneata... uiţi mult mai uşor.

RADU: În privinţa Natei, n-am uitat niciodată nimic.

TEIU: Atunci e şi mai grav: te minţi!

RADU (*infirmând*): O cunosc de peste zece ani!

TEIU: Aşa cum a „cunoscut-o" probabil şi mama dumitale...

MARIA (*regretând c-a fost amestecată*): Tovarăşe Teiu!

TEIU (*surprins*): Sau poate ai uitat şi dumneata că, în urmă cu o jumătate de oră, aflându-ne pe acelaşi coridor al vagonului şi la aceeaşi fereastră, aveai cu totul altă părere... Să vă reamintesc atunci... Ar fi păcat să nu vă reamintesc.

(*Într-un alt colţ al scenei se luminează coridorul unui vagon de cale ferată. Muzica, jocul luminilor etc. accentuează senzaţia de mişcare a tronului.*)

NATA (*în tren*): Peste 20 de minute, în Vălureni. Peste alte 10, în jurul unei mese frumos ornate...

RADU (*de la aceeaşi fereastră a vagonului*): Şi, în sfârşit, va începe.

NATA: În sfârşit, se va termina.

RADU (*surprins*): Aveam impresia că apropierea festivităţii...

NATA: Abia o aştept! Dar nu festivitatea. Nu mă înţelege

greşit!
RADU: Atunci?
NATA: Clipa! Singura clipă în care inginerul Radu Andone nu-i nici prea absent, nici foarte preocupat...
RADU: Şi există?
NATA: Da. Atunci când termini un calcul, un proiect, un studiu, şi n-ai început următorul.
RADU: Mă şi imaginez: plicticos, susceptibil ...
NATA: Îngrozitor! Şi ceea ce-i mai grav: tandru, declarativ! (*Imitându-l.*) „Nata, dacă te gândeşti bine, viaţa noastră e ciudată...”.
RADU (*prins*): Şi-ntr-adevăr e ciudată.
NATA: „Şi familia, din moment ce există atâtea familii, iar noi ne cunoaştem de atâţia ani şi ne vedem în fiecare zi...” Mă urmăreşti?
RADU: Nu.
NATA: Te gândeşti la creşterea presiunii?
RADU: Sper să se fi oprit la 37.
NATA: Ei, vezi, tocmai acesta-i meritul acelei clipe! Nu mai există nici un fel de sonde, presiuni, şi devii lucid, domestic, dispus chiar, la limită, să mă ceri în căsătorie.
RADU: Nu pot înţelege de ce n-ai amânat festivitatea!
NATA (*imputare şi alint*): Deci, nu mă ceri...
RADU: Nata!
NATA: Nu, acum e prea târziu! Cererea se respinge! (*Şi „parafând”.*) Nu! Nu! Nu!
RADU (*prins totuşi de joc*): Obişnuitul „nu”.
NATA: Şi totuşi, a fost o zi. Acum vreo doi sau trei ani. Tu îţi apărai, dacă nu mă-nşel, disertaţia şi trebuia să urci undeva sus, la un fel de tribună...
RADU: Mi-amintesc. (*Şi ca din amintire.*) „Dezminţind teoriile unanim acceptate privind imposibilitatea forajului rapid în formaţiunile de tărie medie, mame şi argile...”
NATA (*întrerupându-l*): Şi la un moment dat, nu te-am mai

auzit. Îţi vedeam doar mişcările, gesturile, ca printr-o perdea de lumină. Şi mă gândeam că, în clipa în care vor începe aplauzele, noi vom fugi din sală — şi nu ştiam unde vom fugi — şi că, pe neaşteptate, pentru prima oară, fără nici o introducere, mă vei întreba... (*Un şuierat prelung de locomotivă*.)

RADU: Şi atunci ai spus: „Nu”.

NATA: Pentru că şi atunci, în ultima clipă, ai fost ridicol, penibil...

RADU: Dar ai auzit foarte bine, Nata! S-au ridicat absolut toţi împotriva caracterului pur teoretic al lucrărilor mele.

NATA (*ironică*): Şi tu ai promis, fireşte, că viitoarea ta lucrare va fi concretizarea... şi aplicarea... şi descoperirea practică... şi aşa mai departe!

RADU: Dar era datoria mea, înţelege!

NATA: Dacă ai fi ştiut, dimpotrivă, să surâzi şi să-i sfidezi, dacă ai fi fost puternic şi ai fi fost tu însuţi, aş fi fost a ta!

RADU (*nedreptăţit şi într-un fel disperat*): Nata!

NATA: Şi a mai fost o zi, acum un an, mi se pare, pe la sfârşitul lui septembrie, când ai descoperit acest nou sistem de foraj.

RADU (*naiv*): Şi am venit în aceeaşi seară la tine să-ţi spun...

NATA: Nu! Nu atunci! Câteva săptămâni mai târziu, pe peron. Şi când din nou, penibil... ridicol... parcă te aud!

RADU (*tot ca din amintire*): „Fii liniştită, Nata! Vom avea asigurate toate condiţiile. Fireşte, la început un confort limitat...”

NATA: Acceptai să schimbi laboratoarele şi bibliotecile institutelor bucureştene pe mirajul unei schele!

RADU (*explicându-se, parcă*): Dar au venit la mine. Nata! Au insistat! Nu puteam să-i refuz!

NATA: Dac-ai fi rupt în clipa aceea biletele şi mi-ai fi spus: „Nu, Nata! N-are sens! Rămânem aici!” (*un nou şuierat*

de locomotivă), aş fi fost a ta![2]

RADU (nestăpânit): Dar am venit! Am forat. Am realizat un record. Ai organizat o festivitate!

NATA: Aştept clipa.

RADU: Încetează!

NATA: Aştept să devii lucid. Festivitatea nu înseamnă nimic.

RADU: Atunci, de ce ai organizat-o?

NATA: Pentru ca să-ţi ofer prilejul unei sărbătoriri. (*Ironică*.) În prezenţa unor iluştri brigadieri, şefi de echipă şi alte mari personalităţi. Pentru ca să-ţi aminteşti că nu eşti făcut să trăieşti la capătul pământului! Şi că-i stupid să perseverezi în a fi un umil ingineraş de teren, atunci când ar putea exista un „mai bine”, „mai sus”.

RADU: Dar înţelege-mă, Nata!

NATA: Dacă mi-ai fi răspuns: diseară, după terminarea festivităţii, plecăm... aş fi fost a ta!

RADU (*disperat, poate, că o pierde*): Nata! (*Un şuierat prelung de locomotivă; la o altă fereastră a aceluiaşi vagon: Maria Andone şi Teiu*.)

MARIA: Eu nu văd bine fără ochelari. Cine-i alături de Radu? Cu cine vorbeşte?

TEIU (*nu fără subtext*): Cu Nata...

MARIA: Dar nu se poate! Nici nu seamănă! (*Într-adevăr, Nata are cu totul altă coafură: părul strâns, sau, dimpotrivă, lăsat lung*.)[3] Nataaa!

NATA (apropiindu-se de ea): Te ascult, Maria Andone.

MARIA: Aproape să nu te recunosc.

NATA (*revenind la vechea coafură*): Lăsat lung, părul îmi alungeşte faţa.

---

[2] Păstrarea sau renunţarea la momentul plecării spre schelă — deci ultimele opt replici — la aprecierea regiei.

[3]Ar fi de dorit, poate, păstrarea de-a lungul întregii piese, a acestei sublinieri, am spune, „flagrant vizibile”, a tuturor trecerilor de la Nata — cochetă, spirituală, afectuoasă, la Nata — sobră, lucidă, interesată. Fireşte, fără ostentaţie.

MARIA: Şi totuşi, acum o oră, pe peron...
NATA (*schimbându-şi şi felul de a vorbi*): O oră în viaţa unei femei poate fi decisivă.
MARIA: Zâmbeai cu totul altfel.
NATA: Asortat cu coafura.
MARIA: Parcă aţi fi două Nate!
NATA: Ai ghicit! Suntem chiar două. Două surori.
MARIA (*pentru că discuţia a căpătat tonul unei glume*): Acum eşti din nou Nata, cea pe care o cunosc.
NATA: Cea de-a doua o să încerce să nu vă mai deranjeze.
MARIA: Confuziile sunt de obicei amuzante.
NATA: Cele grave — Radu ar putea să ne confirme — sunt tragice.
RADU (*dinafara momentului, solicitând întreruperea retrospectivei*): Dar nu înţeleg...
NATA (*în timp ce trenul reintră în întuneric*): Se întâmplă uneori să întâlneşti un om, să-ţi faci visuri şi să constaţi că te-ai înşelat. Cele două Nate se retrag.
RADU (*pe tonul anterior, de data aceasta însă lui Teiu, în locuinţa Natei*): Nu! Pe dumneata nu te înţeleg! De ce-ai ţinut să-mi reaminteşti toată această discuţie?
TEIU: Pentru că există o singură Nata şi-i stupid să te minţi! Pentru că dumneata cunoşti adevăratul mobil al acestei festivităţi. Şi pentru că există discuţii care ar trebui să te cutremure!
HORIA: Tovarăşi, îngăduiţi-mi să ridic un pahar în cinstea eminentului specialist Radu Andone, care într-un termen record de numai 53 de zile... (*Aplauze, muzică şi respectata tradiţie a ciocnirii paharelor cu sărbătoritul, care, pentru a salva aparenţele, încearcă să pară bine dispus*.)
RADU (Janei, ultima care s-a apropiat de el): Vă mulţumesc!
JANA: Numai că n-aş vrea să bem nici pentru eminenţă şi nici pentru recorduri.
RADU: Mă faci curios...

JANA: N-o să râdeţi?
RADU: Promit.
JANA: Pentru prima frază cu care v-aţi început cursul în anul III. (*Insistând*.) Amintiţi-vă...
RADU: N-am pic de memorie.
JANA (*citându-l*): „Vă doresc cumplita şi nobila pasiune — pe vremuri îi spuneam splendida nebunie — de a studia forajul la forma epuizantă, de neînţeles în afară, şi de a căuta soluţii şi sisteme noi, chiar şi acolo unde, în mod logic, n-ar mai părea să fie.”
RADU: Mi se pare că stăteai în rândul I, chiar lângă margine... (*Îşi apropie paharul ca pentru a ciocni*.)
JANA (*întârziind*): Şi pentru încă ceva: pentru confidenţa de la sfârşit.
RADU (*mirat*): A fost şi o confidenţă? Sunt pierdut.
JANA (*citind*): „Iertaţi-mi forma puţin discursivă şi lirismul expunerii...”
RADU: A, da... (*Amintindu-şi*.) „La vârsta dumneavoastră am fost şi eu îndrăgostit de această idee a navigaţiei în adâncurile straturilor meoţiene şi sarmaţiene... oare se numeşte foraj. Am fost şi — de ce să ascund? — am rămas.”
JANA: Să bem pentru aceşti mari îndrăgostiţi.
RADU: Şi pentru tăria — pentru că mai există un secret — pentru tăria de a-ţi repeta cu înverşunare, ani la rând, „eu pot, eu vreau, eu trebuie”. Şi, cum ar fi adăugat Nata: „împotriva oricui şi a orice!”
JANA: Dar asta-i... o glumă! Nici dumneata nu crezi... (*Şi pentru că simte că nu e o glumă*.) Nu! Pentru asta nu beau!

(*În acelaşi moment se aude sunând telefonul. Radu, urmat în fugă de Cristea şi mai apoi de Jana, se retrage în „colţul telefonului”*.)

RADU: Alo!... Da!... Andone la telefon. Nu se aude! Cât aţi

spus? 41 de atmosfere? La ce oră? Mai tare, vă rog! Ce importanţă are că mă auziţi dumneavoastră acolo, dacă nu vă aud eu aici! Mă interesează tendinţa! Dacă e în creştere... Nu! N-aud! (*Lui Cristea*.) Nu se aude nimic!

CRISTEA: S-o trimită pe Floricel! Au cursă la 7!

RADU (*la telefon*): Înregistraţi, vă rog, presiunea exactă la ora 7 şi trimiteţi un buletin cu prima cursă! Să vină Floricel, bine! Ne găseşte la inginera Goran! Cu prima cursă! (*Apoi, lui Cristea*.) 41!... La 5!

CRISTEA (*scoţându-şi ceasul*): Cinci şi jumătate...

RADU: Crezi că a mai crescut?

CRISTEA: Cine ştie...

RADU: Mult?

CRISTEA: 47-50...

RADU (*exasperat*): Şi eşti calm! JANA (*nesesizând, cu admiraţie*): Cel mai calm om din lume.

RADU (*pe acelaşi ton*): Şi spui 50, de parc-ai spune...

CRISTEA (*sec*): 50... Aşa spun eu!

RADU: Şi ţi-e indiferent! Din partea dumitale, să urce la 70, la 100!

JANA (surprinsă): Cristea? Indiferent? Dar nu-l cunoaşteţi! CRISTEA: Tu nu te băga, Mincule!

JANA: Dacă i-ar fi fost indiferent, nu i-ar fi cerut lui Teiu să dubleze echipa de supraveghere a sondei.

CRISTEA: Mincule!

RADU: Pe mine nu mă interesează echipa! La cât a ajuns?

JANA (*mai mult lui Cristea*): Iar dumneata ai putea să-i răspunzi că important nu-i la cât a ajuns...

RADU (*ironic*): Nici nu mă îndoiesc!

Important e „de ce”!

CRISTEA (*Janei*): Vezi? Ştie şi el!

RADU: Şi mai ales, de ce n-am ştiut s-o prevenim? Şi de ce tocmai acum? Şi în continuare, încă o mie de alte „de ce”-uri. (*Spre Cristea*.) Exagerez?

CRISTEA: Puţin. Primele două ar ajunge.

RADU: Şi dacă vom şti „de ce”, să admitem, va înceta pericolul? Nu va mai creşte presiunea?
CRISTEA: Oricum, e altceva. Eşti mai liniştit. (*E mai liniştit*.) Te aşezi... (*Se aşază*.) Mai întrebi pe unu’, pe altu’...
RADU: Ţi s-a întâmplat vreodată şi dumitale?
CRISTEA: Da’ cum?!
JANA: Cunosc şi eu vreo câteva cazuri. Chiar şi în lucrarea de stat...
CRISTEA (*supărat că se amestecă*): Mă băiatule, mă!
RADU (*lui Cristea*): Şi cum s-a terminat?
CRISTEA: Prima oară?
RADU: Prima.
CRISTEA (*oferindu-i tabachera*): Fumezi?
RADU: Nu. Mulţumesc! (Neatent însă, a luat o ţigară.)
CRISTEA: Eu, tot de atunci, de la prima, am început să fumez.

(*Maria Andone, care a urmărit ultima parte a discuţiei. s-a apropiat de Teiu, aşezat într-unul din cele două fotolii — spaţiu de joc oarecum delimitat*.)

MARIA: Tovarăşe Teiu, nu te superi, aş fi vrut să ne certăm.
TEIU: Oricând. (*Mai mult chiar*.) Cu plăcere!
MARIA: E vorba însă de Radu...
TEIU: Cu atât mai mult!
MARIA: Dar să ne certăm serios, dacă vrei.
TEIU (*pe viaţă şi pe moarte*): Ne şi batem!
MARIA (*mai grav decât ar fi vrut*): Dumneata porţi vina de a-l fi adus aici.
TEIU: Partea a doua a vinei.
MARIA: Partea a doua? Cum, partea a doua?
TEIU: Vina de a-l fi adus atât de târziu.
MARIA: Dar dumneata l-ai convins. Aminteşte-ţi. In seara în care ai venit prima oară...

TEIU (*vag*): I-am arătat o hartă geologică, un memoriu tehnic, câteva probe. (*Apoi, cu un regret tardiv.*) L-am convins prea uşor.
MARIA: Tovarăşe Teiu!
TEIU: Şi asta n-ar fi nimic, dar nu m-am întrebat niciodată pentru ce a venit, ce l-a adus la noi?
MARIA: S-ar putea explica...
TEIU (*ca cerându-i confirmarea*): Dorinţa de afirmare? Cântarul cu două gradaţii? Sau poate această festivitate, teoriile Natei?
MARIA: Începe să-mi pară rău că l-am lăsat să vină.
TEIU (*cu o ironie care va creşte continuu*): Ei, da! A fost o lipsă... L-ai lăsat mult prea liber... Nelegat...
MARIA: Iar fratele meu parc-ar fi ştiut... Mi-a spus-o de zeci de ori: „Opreşte-l, e spre binele lui!”
TEIU: Fireşte... Să nu-şi rişte cariera, situaţia... (*Apoi lui Radu care s-a apropiat de ei.*) Unchiul dumitale, hotărât începe să-mi placă!
MARIA: El l-a crescut pe Radu.
TEIU: Asta îmi place mai puţin.
MARIA: Era maior de aviaţie...
TEIU (*cu subtext*): Ei, da, maiori... şi maiori...
MARIA: Şi toţi cunoscuţii noştri au fost de părere că educaţia pe care ar fi putut să i-o dea fratele meu...
TEIU (*continuând*): Şi mai ales ambiţia, dorinţa de a parveni, de a face carieră...
RADU: Sunt din nou acuzat?
TEIU: Nu, deloc. Mama dumitale încearcă doar, preventiv, să te apere.
MARIA (*cu marea sinceritate a naivităţii*): Eu îl vedeam pe Radu la câţiva ani o dată...
TEIU: E şi asta o vină. L-ai văzut mult prea rar.
MARIA: Eu eram profesoară. Îl chemam la fiecare serbare de sfârşit de an...
TEIU: Şi ai mai avea, poate, şi vina de a-l fi chemat numai la serbări.

MARIA: Şi de fiecare dată, mi-amintesc, după ce sempărţeau premiile... Te plictiseşte?

TEIU: Dimpotrivă. Rămăsesem la premii...

RADU: De fiecare dată, bătrâna profesoară de muzică Maria Andone, care visase şi ea în tinereţe să ajungă o mare solistă, se aşeza la pian şi cin ta.

TEIU: Şi aviaţia? Maiorul? Suporta şi el muzica?

MARIA: El îmi spunea totdeauna: „Tu n-ai reuşit în viaţă, Maria, pentru că ai fost prea cinstită, pentru că ai avut prea multe principii şi n-ai îndrăznit să calci totul în picioare!”

RADU: Şi avea perfectă dreptate! N-ai îndrăznit! Niciodată!

(*Se sting toate luminile, Teiu apropiindu-se de rampă*.)

TEIU (*repetând*): „Avea perfectă dreptate...” „Să calci totul în picioare”... Da. începe să-mi fie teamă, Maria Andone.

INTERPRETA JANEI (*ca şi cum ar fi ascultat până acum povestirea lui Teiu*): Dar asta ar însemna. Petre Teiu. că dumneata presimţeai încă de atunci...

TEIU: Ştiu eu? In momentul acela nu exista încă un motiv real de alarmă. Presiunea abia trecuse de 40, primele măsuri de siguranţă fuseseră luate şi, totuşi, ce-i drept, mă întrebam ce-o să se întâmple dacă presiunea va creşte. Puteam fi sigur de limita de 100 de atmosfere? Şi dacă nu, înţelegând că n-ar putea rezista până la 100, va accepta oare Radu Andone o intervenţie pe parcurs, preventivă, şi la limită, omorârea sondei? N-o va considera drept un eşec personal? Cum va reacţiona?

(*Se luminează pentru câteva clipe peronul*.)

RADU (*ca şi atunci, în timpul primei retrospective*): Sonda

aceasta, sonda cu numărul 243... sunt eu, creatorul ei! Şi cântarul, pentru că în tot şi în toate există un cântar, are numai două gradaţii: ratare şi succes.

(*Peronul dispare, rămânând din nou doar Teiu şi interpreta Janei*.)

TEIU: Sau dimpotrivă... Ar fi preferat, în numele unei aşa-zise afirmări, să amine intervenţia până în ultima clipă?
INTERPRETA (*speriată*): Dar neexistând o limită sigură, ar fi însemnat să rişte sonda şi zăcământul... Poate chiar şi vieţile unor oameni... Ar fi însemnat să accepte riscul erupţiei!
TEIU: Nu, la erupţie nu s-ar fi ajuns. Eram acolo pentru a o preveni şi, îndată ce ar fi existat un simptom eruptiv, n-am mai fi amânat intervenţia. Ar fi însemnat însă alt-ceva...
INTERPRETA: Nu-mi spui?
TEIU: Ar fi însemnat că nu l-am înţeles îndeajuns pe Radu Andone, că n-am intervenit la timp, că n-am forat suficient de adânc...
INTERPRETA: Şi Jana?
TEIU: Se întristase şi Jana.

(*Se luminează din nou locuinţa Nataliei*.)

HORIA: Tovarăşi, îngăduiţi-mi... (*Dar pentru că mu-l ia nimeni în seamă, îşi îngăduie singur să mai golească un pahar; apoi, ca la o descoperire*.) Vals!
JANA (*lui Teiu*): Hai să dansăm! TEIU: Hai!
JANA (*după o singură piruetă*): Dar dumneata n-ai chef...
TEIU: N-am!
JANA: Atunci, hai pe balcon, la Pândele...
TEIU (*întârziind o clipă cu privirea asupra balconului abia luminat şi simulând un regret*): Nu pot! îmi face semn Cristea... Cică, mi s-ar fi dus tinereţea, auzi, şi nu mai

sunt receptiv la romanţe.

(*Se luminează balconul. Cu nelipsita-i muzicuţă, aplecat peste balustradă. Pandele Manu. Şi pentru că se ştie singur — prezenţa Janei va fi pentru el o surpriză —, renunţă la muzicuţă şi reia aceeaşi melodie, ca pentru sine, cu cuvinte.*)

PANDELE (cântând): „Ce s-ar face fetele de n-ar fi iubirile...”
JANA: Pandele!
PANDELE: Cânt.
JANA: Am făcut o descoperire, Pandele.
PANDELE: Mare?
JANA: Foarte mare.
PANDELE: Secretă?
JANA: Foarte secretă.
PANDELE (*impunându-şi discreţie şi reîncepând să cânte*): „Ce s-ar face fetele de n-ar fi iubirile...”
JANA: În cântecul ăsta, Pandele, nu-i vorba numai de ceea ce se înţelege de obicei prin iubire.
PANDELE: Asta-i descoperirea?
JANA: E vorba de toate iubirile!
PANDELE: Nu vorbi!
JANA: Şi de-o iubire... aşa... (*uneşte printr-un gest tot ce s-ar putea afla în faţa ei: şi case, şi oameni, şi cer*)... o iubire pentru tot, înţelegi?
PANDELE (reluând melodia): „Ce s-ar face fetele de n-ar fi... (se întrerupe şi nuanţează în noua accepţie <iubirile>?”
JANA: Vezi?
PANDELE: „Ar muri ca frunzele, toamna când cad brumele...” Văd!
JANA: Nu mai cânta.
PANDELE: Nu mai cânt.
JANA: Şi povesteşte-mi ceva. Aşa, despre tine, ce-ai mai

făcut? La ce te-ai mai gândit?
PANDELE: Cu dragoste?
JANA: Fără!
PÂNDELE (*voit plicticos*): „A fost odată ca niciodată o sondă. Se terminase forajul, se cimentase coloana...”
JANA (*preluând*): „Şi-n ultima zi au început să apară presiuni...” Asta am mai auzit-o!
PANDELE: Dacă ai vrut „fără”...
JANA: Fără, dar nu deloc!
PÂNDELE (*o altă poveste*): „Acum vreo câţiva ani, care va să zică...”
JANA: Vreau o poveste mai nouă.
PANDELE: „...sau poate numai acum câteva luni, sau câteva zile, m-am îndrăgostit de-o fată”.
JANA: „Mai frumoasă decât toate fetele.”
PÂNDELE (*după ce o priveşte cu atenţie ca pentru a se convinge*): Frumoasă — frumoasă... dar nici cea mai frumoasă! (*Radical.*) Să nu exagerăm!
JANA: Ba cea mai frumoasă, Pandele! Când iubeşti, e totdeauna „cea mai”... (*Şi ea radicală.*) Din oficiu.
PANDELE (*ca neavând încotro*): Bineee... „M-am îndrăgostit de cea mai frumoasă!”
JANA (*simplu, ca un adevăr oarecare*): Şi ea nu te iubea...
PANDELE: Nu mă iubea? Adică, ştii tu sigur că nu mă iubea?
JANA: Unde-ai mai pomenit tu, Pândele, o poveste în care să se iubească amândoi de la bun început? S-ar termina prea repede.
PÂNDELE (*resemnat*): „Şi ea nu mă iubea...” (*Revoltat.*) Dar şi aşa, vezi, când nu se iubesc, tot repede se termină.
JANA (*ca o soluţie*): Trebuia s-o fi „minţit” şi tu că-i aduci luna şi stelele.
PÂNDELE (*a privit cerul îndelung, cu părere de rău*): Nici că s-ar fi putut, că era cer fără lună!
JANA: Înseamnă că i-o adusese altcineva mai înainte...

(*Pe ultima replică, apare lingă ei Valentin Horia, arătând aşa cum poate să arate un om după 5—6 pahare de băutură*.)

HORIA: Tovarăşi! Salvaţi-mă! Daţi-mi o idee de toast!
PÂNDELE (*amuzat*): Cu dragoste?
HORIA: Depăşit! Râde lumea!
PANDELE: Ca să vezi... (*Janei*) Contradescoperire!
HORIA (*cu importanţa omului ameţit*): Şi aceasta, pentru că dragostea, ca şi petrolul, e un zăcământ limitat. Se prospectează, se extrage şi, într-o bună zi, gata! Rămân amintirile!
JANA: Păcat!
HORIA: E o lege a firii.
JANA: Păcat că în urma ta nu va rămâne nimic.
HORIA: Prezentul contează.
JANA: Şi tu eşti totdeauna absent. Horia!
HORIA (*voit tandru, afectuos*): Cât de sincer mă compătimeşti...
JANA: Poate prea sincer.
HORIA: În urmă cu 25 de ani aş fi făcut pentru dumneata marea şi, evident, singura pasiune. Apropo, se spune că prin geriatrie... (*Transfigurat*.) Tovarăşi, am găsit! Să bem pentru geriatrie! H_3!

(*Muzică, aplauze, clinchet de pahare şi, inerent, o anumită interferenţă a dialogurilor: Maria Andone, Radu şi Teiu, într-o parte a scenei; Horia şi Nata, în cealaltă*).

RADU: Primul toast pe care n-o să-l refuze nici Teiu.
NATA (*mai mult decât autoritară*). Horia!
MARIA (*strict lui Teiu, ca la un consiliu intim*): Într-adevăr? Eşti de părere să bem?
NATA (*lui Horia, luându-i paharul din mână*): Eşti la al zecelea, Horia!

TEIU (*Măriei*): Ispita e mare...
HORIA (*nedreptăţit*): H_3 e o victorie a ştiinţei!
RADU (*pregătindu-se să ciocnească cu Maria şi Teiu*):... Să întinerim, atunci!
MARIA (*corectiv realist*): ...Să rămânem aşa cum suntem!
TEIU (*completând şi el urarea, mai mult lui Radu*): Să nu îmbătrânim peste noapte!
NATA (*din nou lui Horia*): Şi ar fi cazul, Horia, să nu mai uiţi nici o clipă unde te afli!
HORIA: Să nu uit? (*Luându-şi un nou pahar.*) Atunci, să bem, tovarăşi, pentru ca să nu uităm... şi să ţinem minte mereu... (*Şi pentru că a uitat de-acum ideea.*)... Şi să ne amintim totdeauna... şi să nu ne înşele niciodată memoria... Şi ce mai încolo şi-ncoace: trăiască memoria!
TEIU (*în continuarea aceleiaşi urări*): Iar pentru memorie, cu atât mai mult! Aici ai nimerit-o, Valhoria!
RADU (*amuzat totuşi*): S-a ameţit complet! Tot timpul râde, ar bea... (*Apoi ca invitându-l să se apropie.*) Tovarăşe Horia!
TEIU: Nu-l striga! (*Şi pentru că Radu pare surprins.*) Maria Andone ar fi preferat să nu-l strigi...
RADU (*neînţelegând încă*): Un pahar în plus, unu' în minus... Ce importanţă mai are! Tovarăşe Horia!
TEIU: ...Şi să-l eviţi...
RADU: Dar e absurd! Îl cunosc foarte bine!
TEIU: .. Şi, eventual, să-i acorzi mai puţină încredere...
RADU: Ne aflăm totuşi la aceeaşi masă!... Serbăm acelaşi eveniment!
TEIU: ...Şi ţi-ar mai fi putut dovedi că nici nu-l cunoşti, că nu serbează nimic. (*Apoi, ca cerându-i confirmarea.*) Te rog, Maria Andone, convinge-l!
MARIA: Dar nu ştiu... Cum să-l conving? Şi de ce tocmai eu? Cu ce drept?
TEIU: Să zicem... cu dreptul memoriei.
MARIA: Dumneata mă sperii!

TEIU: Dumneata, nu mai puţin! Şi asta pentru că nu pot crede că acest glasvand, bunăoară (*îl întredeschide*)... să nu-ţi amintească nimic. (*Invitând-o să treacă de partea cealaltă*.) N-ai mai fost în această încăpere? Ori, poate crezi că discuţia la care, fără voia noastră, am fost martori nu l-ar putea interesa pe Radu Andone?

RADU: Care discuţie? Aţi venit odată cu mine... Nici n-aţi avut când.

MARIA: Ba da... La sosire! Când Nata şi Horia mai făceau încă ultimele pregătiri.

TEIU: Exact! Când luminile nu fuseseră încă aprinse (*încăperea principală a festivităţii trece in întuneric*), când masa nu fusese încă ornată, şi când noi, primii veniţi, se pare, am fost rugaţi să ne retragem puţin... şi ne-am retras aici.

(*Un reflector descoperă din nou încăperea principală, de data aceasta fără invitaţi; semiîntuneric, linişte, senzaţie de gol; Nata şi Horia fac ultimele pregătiri — pe tot parcursul scenei vor orna masa cu flori, sticle de băutură etc*.)

NATA: Încep să nu te mai recunosc, Horia! Sprinten, vioi, tinerel!

HORIA (*cu totul altfel decât până acum: lucid şi cinic*): Apropierea festivităţilor mă reconfortează.

NATA: Oricare ar fi, oriunde?

HORIA: Invitat să fiu... Dacă-s invitat, închid ochii.

NATA: E o filozofie...

HORIA: E o experienţă de viaţă.

NATA (*pentru că Horia îşi umple un pahar*): Bei cam mult!

HORIA: Nu-s invitat prea des...

NATA: Şi dacă presiunea ar continua să crească?

HORIA: Să crească lent.

NATA: Nu văd deosebirea.

HORIA: Şase toasturi să prind şi pe urmă... potopul.

NATA: S-ar putea ca Teiu să fie de altă părere...
HORIA: Îl priveşte! Libertatea opiniei!
NATA: Eşti cinic....
HORIA: În afara producţiei.
NATA: Şi izbucnirile astea naive, de duşman declarat, nu se mai poartă, Valhoria. S-au demodat.
HORIA: Croiala clasică, madam...
NATA: Stofa rămâne veche!
HORIA: Cu. alte cuvinte: „S-a sfârşit cu tine, Horia!”
NATA: Cu aceleaşi...
HORIA: Şi nu mai sunt bun de nimic?
NATA: La cimentări... în producţie... controlat zi de zi...
HORIA: Şi în viaţă?
NATA: Depinde...
HORIA: De mine?
NATA: De felul cum vei răspunde la următoarele trei întrebări: Când pleacă trenul spre Bucureşti?
HORIA: La 0,40. Noaptea.
NATA: Şi bilete?
HORIA: Până în ultima clipă.
NATA: Şi presupunând că aş cumpăra două bilete, al doilea fiind pentru Radu, cunoşti vreo metodă ca să-l determin să plece?
HORIA: Constrâns?
NATA: De bună voie.
HORIA: Compromis?
NATA: Dimpotrivă.
HORIA: Rechemat?
NATA: E stupid.
HORIA: Implicat în...?
NATA: Fără implicaţii.
HORIA: Cu dosar?
NATA: Fără dosare.
HORIA: Pe vremea mea...
NATA (*ca la capătul unei demonstraţii*): Vezi, asta e, Valhoria: Vremea ta a trecut. Secolul XX — a doua

jumătate — preferă beţia de idei, virusul psihologic şi sentimentul complex — sumă de sentimente...

HORIA (*naiv*): Şi Radu Andone?

NATA: În ultimă instanţă, un bărbat ca toţi bărbaţii, şi un creator ca toţi creatorii.

HORIA: Intriga, însă...

NATA: Fără intrigă! Sunt alături de el, caut să-l înţeleg şi-i vreau binele. Sincer. Îl iubesc.

HORIA: Şi cine-ţi dă siguranţa...?

NATA (*întrerupându-l*): Mă iubeşte şi, ceea ce tu n-ai să înţelegi, se iubeşte.

HORIA (*ştie şi el*): Un rest de egoism, puţin orgoliu, o mică vanitate...

(*Pe replica lui Horia, Nata deschide uşa glasvandului, înţelege că Maria Andone şi Teiu le-au urmărit întreaga discuţie, dar, mascându-şi prima reacţie, încearcă să se comporte ca şi până atunci.*)

NATA (*continuând replica lui Horia*):... Şi mult neprevăzut, foarte mult. Horia! Să-nchini, apropo, nu uita. şi pentru acest neprevăzut.

HORIA (*fără să realizeze comicul situaţiei*): O să-i displacă lui Teiu. De neprevăzut, să n-audă.

NATA: De cel tehnic, poate. Dar există si unul uman. Poate fi şi el prevenit?

HORIA: Te referi tot la plecarea lui Radu?

NATA: Nu mai vorbesc cu tine, Horia Vorbesc direct cu tovarăşul Teiu.

TEIU: Promit să fac tot ce depinde de mine.

NATA: Informându-l şi asupra acestei discuţii?

TEIU: Nu informându-l. Cerându-i s-o înţeleagă.

NATA: Înseamnă că nu-l cunoşti. Va evita să-ţi răspundă.

TEIU (*apropiindu-se de Radu, aflat din nou în plină lumină, ca şi la începutul retrospectivei*): Poate că într-adevăr nu te cunosc. Şi poate că n-ai să-mi răspunzi.

Dar nu te minţi. În jurul acestei mese sunt tot felul de oameni. Şi nu serbează toţi acelaşi eveniment. Şi nu pe toţi îi cunoşti.

(*Pe ultimele cuvinte se aude ţârâitul prelung al unei sonerii*.)

RADU (*fericit c-a găsit un pretext*). A sunat cineva! S-ar putea să nu fi auzit! Poate-i Floricel... Eu mă duc să deschid!

(*Un reflector, simultan cu plecarea lui Radu, o va descoperi într-un colţ al scenei, ca şi la începutul piesei, pe interpreta Janei*.)

INTERPRETA (*lui Teiu, care se apropie de rampă*): Dar trebuia să-l opreşti! Să-i ceri să-ţi răspundă!

TEIU: Ar fi trebuit... Dar Radu Andone a preferat să alerge spre uşă, s-o deschidă chiar el, să facă orice, dar să evite răspunsul.

INTERPRETA: Şi ceilalţi?

TEIU: Muzica de dans, clinchetul paharelor şi toasturile lui Horia se auzeau ca şi până atunci. (*Într-adevăr se aud, şi simultan se luminează din nou locuinţa Nataliei. În jurul mesei — obişnuita agitaţie*.)

HORIA: Tovarăşi, îngăduiţi-mi un toast pentru neprevăzutul care în această clipă intră pe uşa noastră!

FLORICEL (intrând pe fondul unei linişti desăvârşite): Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie. 47 de atmosfere! Tendinţă continuă de creştere...

RADU (*luându-i buletinul din mână*): Cu următoarea cursă, toată lumea la schelă! (*Şi pentru că muzica a reînceput*.) Opriţi, vă rog, muzica!

(*Totul reintră în întuneric, cu excepţia pianului, la care a reapărut Maria Andone, şi a acelui colţ al rampei unde ia*

rămas interpreta; din nou, muzica de la început.)

INTERPRETA: La capătul aceleiaşi zile, Jana Mincu nu mai era în viaţă. Radu Andone se întreba în ce măsură e vinovat de cele întâmplate, iar Maria Andone se simţea, pentru prima oară, cutremurată. Dar despre toate acestea, dacă n-aveţi nimic împotrivă, în partea a doua a piesei.

CORTINA

PARTEA a II-a

Ridicarea cortinei pare să reediteze întrutotul începutul părţii I: acelaşi pian, acelaşi motiv melodic, aceeaşi intervenţie discreta a reflectorului. În scenă, tot ca şi atunci, Maria Andone — la pian, şi interpreta Janei — cât mai aproape de rampă.

INTERPRETA: Partea a doua a piesei, aşa cum aţi prevăzut probabil şi dumneavoastră, se desfăşoară la schelă, având în centrul acţiunii continua creştere a presiunilor. Spre deosebire, însă, de partea întâi, obişnuitele intervenţii ale lui Petre Teiu privind evoluţia personajelor şi evoluţia dramei se vor îmbina acum, in spiritul unei cât mai fidele reconstituiri, cu intervenţiile Măriei Andone. Şi iată de ce:

Maria Andone a fost singurul personaj aflat în permanenţă în biroul lui Radu. Străină de latura tehnică a procesului, ea s-a putut concentra, aproape exclusiv, asupra evoluţiei umane, aş spune, a presiunilor şi respectiv a conflictului. Şi, în sfârşit, pentru că drama Măriei Andone, prin forţa lucrurilor, nu a putut cunoaşte exteriorizări pe măsura adevăratei ei intensităţi. In momentele hotărâtoare, străină de viaţa sondei, era obligată să reacţioneze în surdină: printr-un gest, o privire, un surâs. Pornind de aici, vom răspunde şi unei nedumeriri provocate adesea de muzica oarecum neobişnuită a acestui spectacol: renunţând la obişnuita ei funcţie ilustrativă şi reprezentând-o strict pe Maria Andone, muzica îşi propune să aducă fiorul unei

participări active, de pe poziţia unui personaj real, conştient de toate sensurile şi implicaţiile dramei[4]. Fireşte, veţi spune, Maria Andone nu putea bănui la timpul respectiv nimic din ceea ce avea să urmeze. Foarte adevărat! Dar a existat totuşi un moment în desfăşurarea dramei, şi prin aceasta în viaţa Măriei Andone, când realizând apropierea pericolului — în limitele piesei, a deznodământului —, diferitele întâmplări şi discuţii înregistrate la timpul lor, mai mult sau mai puţin involuntar, au căpătat dintr-o dată semnificaţie, sens... (*Şi întorcându-se spre scenă ca pentru o confirmare*.) Maria Andone!

MARIA (*fără să se ridice de la pian*): Da, a existat un asemenea moment Mă aflam în biroul lui Radu, era trecut de ora b noaptea, şi Floricel tocmai adusese un nou buletin.

VOCEA LUI FLORICEL (*ca de foarte departe*): Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 93 de atmosfere! Pronunţată infiltraţie de gaze! Prim simptom eruptiv! Apropierea de sondă, periculoasă! Jana Mincu transmite...

MARIA: Şi-n clipa aceea, poate o să vi se pară de necrezut (muzica se întrerupe), am avut sentimentul că retrăiesc fulgerător toate cele întâmplate, că asist din nou la tot jocul acela cumplit al presiunilor, de parcă atunci aş fi intrat pentru prima oară în biroul lui Radu, şi pentru prima oară, atunci... căpătasem puterea să văd, să aud. să înţeleg.

(*A reînceput să se audă muzica, s-a luminat intre timp şi biroul lui Radu, şi Maria Andone tocmai a intrat in birou*.)

[4] Deci încă o dată: nimic din ceea ce te înţelege în mod curent prin muzică de scenă. Intervenţiile melodice reprezintă replici — intenţii, temeri, frământări, tot ceea ce, pentru a nu falsifica raporturile precise ale dramei, n-a putut fi încredinţat textului.

MARIA (*comentând interiorul*): Un birou care nici măcar nu-i birou... Având în stânga (*ridică o draperie*) o încăpere nefolosită, iar în dreapta (*deschide o uşă*)... întuneric complet![5]

RADU: Nu exagera, mamă. Aşteaptă să aprindem lumina.

MARIA: Nu lumina! Fereastra, te rog... Pentru că o încăpere insuficient aerisită... şi toţi elevii mei ştiau acest lucru...

RADU (*deschizând o fereastră care răspunde spre câmpul de sonde*): Poftim, fereastra!

MARIA: Şi când rămâi noaptea la schelă? Sper că nu dormi pe birou?

RADU: Trebuie să fie pe undeva un pat, un şezlong... (*Arată în direcţia aşa-zisei încăperi nefolosite*.)

MARIA (*descoperind biblioteca*): Şi dacă aş fi bănuit unde o să ajungă toate aceste cărţi, nici nu ţi le mai trimiteam! Cât se poate citi? Până la urmă o să-ţi strici ochii.

RADU: Mamă, mi-ai mai spus. Am o memorie excelentă.

MARIA: Aştept să-ţi vină ideea să-mi oferi şi un scaun...

RADU (*aducând două scaune*): Altceva?

MARIA (*venind spre rampă, sala fiind imaginată ca o prelungire a biroului*): Nu pot înţelege de ce a fost nevoie ca biroul să aibă în prelungire toată această sală?!

NATA (*care tocmai a intrat şi a auzit ultima replică; ironică*): Aici se adună oamenii dimineaţa, înainte de a pleca la lucru, şi seara, când se întorc... (*Ca şi cum s-ar scuza*.) Eu am şi spus lui Radu: ar fi trebuit să-i dăm foc!

RADU: Nata!

NATA: Bine..., (*concesivă*) nu-i mai dăm!

FLORICEL (*aducând un buletin şi rămânând în scenă doar pe durata replicii*): Orele 21.00! Presiunea la sondă, în

[5] Decorul — în limitele indicaţiilor existente — la aprecierea regiei.

spatele coloanei de extracţie, 49 de atmosfere.[6]
MARIA (*ca pentru sine*): 49... (Apoi, Natei.) 49 e mult?
NATA: Ceva mai puţin de 50. Aproximativ cu 1.
MARIA: Şi de ce tocmai în spatele coloanei?
NATA: Probabil pentru că acolo apar...
MARIA (*exasperată*): Ar putea să-ţi fie ruşine! Astea nu sunt răspunsuri, şi pe viitor n-am să te mai întreb nimic. Absolut nimic! (*Trece în încăperea cealaltă, în aşa-zisa „încăpere nefolosită", unde va începe să facă puţină ordine*.)
RADU (*Natei*): Pari bine dispusă.
NATA: S-ar putea să am şi anumite motive.
RADU: Mai explicit, te rog.
NATA: Am reţinut biletele pentru trenul de 0.40.
RADU (*nu fără o anumită admiraţie*): Tu eşti nebună, Nata!
NATA: Şi pentru că tot sunt nebună: ştii ce am în pachet?
RADU (*desfăcându-l*): Caşcaval, parizer, pâine tăiată felii.
NATA: Exact! Sandvişuri! Pentru drum! (*Îi întinde mâna ca pentru a-i fi sărutată*.)
RADU: Nata, fii rezonabilă!
NATA (*imitându-l*): „Nata, fii rezonabilă.. (*Apoi, râzând îndelung*.) Mi-amintesc că odată, în timpul unei excursii, eram în anul II, mi se pare, ne-am pomenit fără voia noastră desprinşi de grup. Şi mi-ar fi plăcut, ţi-aminteşti, să rămânem departe de toţi ceilalţi. Dar tu şi atunci mi-ai cerut să fiu rezonabilă.
RADU: N-am fost împreună în nici o excursie... Astea-s fanteziile tale!
NATA: Dar am fi putut fi. (*Şi oferindu-i un sandviş*.) Parizerul presupune mai puţină imaginaţie.
RADU: Şi ştii la fel de bine că nu mi-a plăcut niciodată.

[6] Exprimate laconic, mereu aceeaşi formulare, replicile lui Floricel vor trebui să difere prin subtextul dramatic corespunzător fiecărei noi presiuni. La 49, bunăoară — invitaţie la prudenţă; la 55 — îngrijorare; la 62 — solicitare afectivă; la 71 — alarmă prelungită, febrilă etc.

NATA: Parizerul. Ştiu. Iar mie, bărbaţii fără imaginaţie.

RADU (*aparent calm*): Ultimul buletin indica 49. Şi vreau să mă pot gândi. Am nevoie de linişte.

NATA (*luând de undeva, de pe un raft, o carafă*): Toarnă-mi puţină apă. Vreau să-mi clătesc mâinile.

RADU (*acceptând totuşi*): A ajuns la tine o manie!

NATA: Te înşeli. (*Şi în timp ce Radu îi va turna apa*.) E un mic şantaj psihologic. Vrând-nevrând, suntem nevoiţi să ne gândim la avantajele confortului.

RADU: Nata! Încetează!

NATA: Şi să-ţi aminteşti că, în urmă cu ani, tot în timpul unei excursii mai toarnă-mi puţin! —, am coborât într-o gară. Mi se făcuse sete. Nu atât de multă, ajunge — Şi-abia după ce am găsit pompa de apă — ce pompă! o nenorocire! — nu m-ai lăsat să beau! Să nu răcesc... (*Bea şi acuma din pumni*.) Era într-adevăr rece.

RADU: Nu înţeleg unde vrei să ajungi. Ce rost au toate aceste excursii? De ce le inventezi?

NATA (*ca şi cum n-ar fi auzit sau, poate... dimpotrivă*): Am promis că vei da un telefon la gară. Trebuie confirmate biletele.

RADU: Cred că n-ai să mă înţelegi niciodată...

NATA: Ori cu alte cuvinte: „Nata (*ca o implorare*), n-am dreptul să plec... (*Apoi, grandilocvent*.) Presiunea la sondă ar putea să mai crească, sonda ar putea fi în pericol şi răspunzător pentru tot ce s-ar mai putea întâmpla în următoarea sută de ani pe pământ, sub pământ şi în ceruri, sunt numai eu: inginerul Radu Andone.” (*Ridicând receptorul*.) Alo! Daţi-mi gara!

RADU: N-ai alte argumente?

NATA: Încetează să fii ridicol! Penibil! Şi încearcă să înţelegi că n-ai venit aici pentru a-ţi sufleca mânecile şi a te vârî până la gât în petrol. Ai venit să verifici un nou sistem de foraj. Şi ai forat, l-ai verificat! Obligaţiile tale au şi încetat! (*Din nou în receptor*.) Alo!... V-am rugat, gara... (*În aceeaşi clipă l-a zărit însă pe Teiu şi a*

întrerupt convorbirea.)

TEIU: Nu trebuia să închizi. Se obţine greu.

NATA: Ca de obicei, ironic!

RADU: Eu aş fi preferat să-mi spui mai întâi ce se aude. Ce veşti?

TEIU: Nimic deosebit. Creşte...

MARIA (*ca pentru sine, în încăperea alăturată*): „Nimic deosebit... creşte...” Dar asta-i vocea lui Teiu! (*Şi trecând în biroul lui Radu*.) Te-am recunoscut după voce.

NATA (*surprinsă*): Aproape şi uitasem că te mai afli aici. (*Şi pentru că Maria Andone o priveşte insistent*.) Ce ţi se pare curios?

MARIA: Nimic, aşa... Pari mereu alta, schimbată. (*Din depărtare se aude şuieratul unei locomotive*.)

NATA: Şi ai ţinut cu tot dinadinsul să mi-o spui. Să nu-mi închipui, cumva, că n-ai urmărit întreaga discuţie.

MARIA: Dar deloc, Nata! Te înşeli! Aici e foarte cald. Afară trebuie să fie răcoare... (*Şi încurcându-se din ce în ce mai mult în explicaţii*.) Şi voiam să cobor, să iau puţin aer...

(*Coboară spre interpreta Janei, pe care un reflector tocmai o luminează*.)

INTERPRETA: N-ai fost cinstită, Maria Andone! Trebuia să-i fi răspuns: „Da, am ascultat întreaga discuţie! Am înţeles tot ce urmăreşti! Şi-am să-l previn pe Teiu? Am să-l previn chiar acum!”

MARIA: Să-l previn? Dar nu! Nu puteam să-l previn! Pe atunci, vezi, eu mai eram convinsă că Nata are dreptate... Şi m-aş fi bucurat să-l ştiu pe Radu plecat, cât mai departe de sondă, de schelă... (*Odată cu ultimele cuvinte, interpreta Janei reintră în întuneric, iar în biroul lui Radu — odată cu revenirea Măriei Andone — se aude sunând telefonul*.)

TEIU: Alo! Cine? Gara? (*Din ce în ce mai surprins*.) Trei bilete pentru trenul de 0.40? Trebuie să fie o greşeală. (*Se uită la Radu ca pentru a primi confirmarea, apoi la Nata, la Maria Andone*.) Sau poate, cine ştie? Nu. Nu le anulaţi. Aşteptaţi să vi se comunice. (*Închide telefonul*.)

NATA (*lui Teiu, ostentativ*): Vedeţi vreun motiv special pentru care n-ar fi trebuit să reţinem biletele?

TEIU: Eu aş vedea chiar mai multe.

FLORICEL (*cu intrarea ei obişnuită*): Orele 12.30! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 53 de atmosfere. Cui predau buletinul?

TEIU: Natei, te rog. (*Natei*) Unul dintre motive.

NATA (*pierzându-şi calmul*): În situaţia dată, indiferent de toate aceste buletine...

TEIU: Sau dimpotrivă, ţinând seamă de ele...

NATA: ...nu mai există decât două soluţii!

TEIU: Reţinem sau nu reţinem bilete.

NATA (*iritată*): Prima — şi vorbesc cât se poate de serios — o intervenţie preventivă, pe parcurs, la o presiune rezonabilă.

RADU: Dar care ar echivala cu omorârea sondei! (*Câteva clipe de tăcere, muzica reamintind scena de pe peron şi replica „Sonda aceasta... sunt eu”*.)

NATA: Şi a doua — care ar putea să ne convină şi mai puţin — să nu intervenim încă şi să acceptăm liniştiţi eventualitatea erupţiei.

TEIU: Există şi o a treia.

NATA: Fantezistă, poate!?

TEIU: Lipsită de orice fantezie: stabilizarea naturală a presiunii.

RADU (*într-o agitaţie aparent nejustificată*): Şi In acelaşi timp, cea mai simplă! Cea mai logică! Teiu are dreptate!

NATA: Şi tot pentru că are dreptate (*accentuând ironia*) şi pare atât de convins de iminenta stabilizare a presiunii, tovarăşul Teiu n-a pregetat nici o clipă în a-şi lua toate

măsurile de siguranţă. (*Şi pentru că Teiu surâde*.) Nu văd nimic amuzant.

TEIU: Evit neprevăzutul... V-am promis...

NATA: Atunci, să trecem de-a dreptul la omorârea sondei.

TEIU: Ar fi şi asta o soluţie. Aţi prinde încă trenul de 0.40.

INTERPRETA (*de undeva dintr-un colţ al scenei, nemaiputându-se stăpâni parcă*): Dar trebuia să-i explici că a fi pregătit pentru intervenţie în orice moment e o datorie elementară, pe când a omorî sonda la 53 de atmosfere, când nu e încă un pericol direct... e absurd!

TEIU: O ştia foarte bine şi singură. Era doar inginer. Şi cred că nici nu spera să mă convingă. O irita doar faptul — ceea ce-i esenţial pentru înţelegerea situaţiei — că în acel moment Radu şi cu mine ne aflam pe aceeaşi poziţie: să nu intervenim, stabilizarea mai este posibilă. (*Interpreta reintră în întuneric*.)

NATA (reluând scena): Şi pentru că mi se pare că rămăsesem la tren: dumneata, fii sincer, te poţi descurca la fel de bine şi fără ajutorul lui Radu...

TEIU (*dezarmant*): Ei, nu... E o cursă prea ieftină...

NATA: Dar din moment ce tot ai început pregătirile în vederea intervenţiei (*şi subliniind*) fără aprobarea lui...

TEIU (*pentru că Radu nu comentează*): N-a reacţionat nici el... Trebuia o doză mai mare!

NATA (*nerezistând provocării*): Şi totuşi, la 0.40 vom fi pe peron.

TEIU: Dacă-l convingi, vin şi eu: vă aduc şi flori, vă car şi valizele...

NATA: Şi asta numai pentru a încerca până în ultima clipă să-l opreşti...

TEIU: Exact! Pentru asta! Şi de fapt, nu pentru asta: pentru a-ţi dovedi cit de sigur sunt că nu va pleca. (*Se pregăteşte să treacă în biroul lui*.)

NATA: Dar n-aţi servit nici un sandviş...

TEIU: Lăsaţi... La 0.41... După plecarea trenului.

NATA (*lui Radu, după plecarea lui Teiu*): Aşa cum era de aşteptat! Nici n-ai intervenit!

RADU: Am fost însă reprezentat...

NATA: În măsura în care mă ajută memoria, eşti autorul unui sistem de foraj, care în următoarele ore îşi va câştiga sau nu confirmarea.

RADU: Şi ca de obicei, mă comport, probabil, penibil, ridicol...

NATA: Dacă n-ai fi, ai alege totuşi un drum, o soluţie, ai lua o hotărâre.

RADU: Atâta timp cât presiunea se mai poate stabiliza, n-am nici un motiv.

NATA: Intervenind însă în ultima clipă, s-ar putea crede că ai vrut să-ţi maschezi, printr-o hotărî re de ultim moment, nereuşita, compromiterea.

RADU: Mi-ar fi, de-acum, totuna.

NATA: Te înşeli. Când omori o sondă la 53 de atmosfere, poţi fi acuzat cel mult de un exces de prudenţă. Şi încă de un exces justificat: nu te-a interesat sonda, extracţia, ci pur şi simplu forajul. Important şi decisiv pentru tine era să verifici acest nou sistem de foraj! Eşti om de ştiinţă, cercetător. (Neînţelegându-i privirea.) Ce te surprinde?

RADU: Nimic. Sau poate felul tău de a gândi.

NATA: Minţi. Te surprinde faptul că gândim la fel, că ne punem aceleaşi întrebări, că găsim aceleaşi răspunsuri. (*Se aude sunând telefonul, dar Nata îl închide imediat*.) Lipseşte din birou.

RADU (*alarmat*): Trebuia totuşi să întrebi... Poate era urgent...

NATA: Nu-ţi căuta pretexte pentru a întrerupe discuţia! Trebuie să hotărăşti!

RADU: Sonda aceasta nu va fi omorâtă!

MATA: E ultimul moment când o mai poţi face din proprie iniţiativă.

RADU: Şi nu va fi omorâtă nici acum, nici mai târziu,

niciodată.

NATA (*ca pentru sine*): Niciodată? (*Cu părere de rău.*) Dacă l-aş fi bănuit pe acest niciodată, n-aş mai fi fost astăzi aici. Şi n-aş fi făcut greşeala de a te considera un om deosebit. (*Sună din nou telefonul.*) Alo? Gara? O clipă... (*Acoperind receptorul cu palma.*) Şi vezi — o să ţi se pară ciudat — până în ultima clipă am crezut că, sunând telefonul, vei spune totuşi „da". Dacă nu din convingere, cel puţin din dorinţa meschină de a te reîntoarce la masa ta de lucru. (*Ispită*). Să întreb la ce oră soseşte? Mi se pare că la 6.50... (*Încetând jocul.*) Şi din dorinţa de a telefona dis-de-dimineaţă profesorului, colegilor: „Alo... am revenit! Sistemul s-a verificat. Perfect... Sonda? Nu, m-am ocupat exclusiv de foraj..." Sau din dorinţa, şi mai meschină, de a umbla pe străzi asfaltate, de a nu te spăla deasupra unui lighean şi, în sfârşit, din dorinţa, omenească şi ea, ca la ora când vei deveni tandru şi declarativ... (*Pe ultimele cuvinte a intrat Jana, fără a fi pentru moment observată.*) Alo!... (*Bate în furcă.*) Au închis! Oricum, e însă bine că te-ai hotă rit într-un fel şi că l-ai ales singur pe „nu". Şi nici n-ai să regreţi. Tu ai nevoie, în fond, de un om care să-ţi admire frământările, chibzuinţă. (*Observând-o, în sfârşit.*) Jana, tu n-ai vrea să fii un astfel de om? (*Şi pentru că sună din nou telefonul.*) Le răspund eu? Le răspunzi tu?

RADU: Să mai aştepte... Să le reţină. (*Şi ca să justifice concesia.*) Poate până atunci se va stabiliza... (*Părăseşte biroul.*)

NATA (*abia acum răspunzând la telefon*): Alo! Cine? Cristea?... A şi plecat! (*Apoi, cu siguranţa învingătorului.*) Nu mi-ai răspuns. Jana, n-ai vrea să fii un astfel de om?

JANA: N-am înţeles. Ce fel de om?

NATA (*controlându-se*): A, nu! Nimic! Gândurile... Asociaţii cât se poate de stranii! Mă întrebasem o clipă dacă ai fi

în stare să cucereşti un bărbat.

JANA: Să cuceresc? Un bărbat?

NATA: Dar acum nu mai are importanţă. Radu nu se mai află în birou. A plecat.

JANA: Nu-i nimic, îl aştept.

NATA: Şi aş mai fi vrut să-ţi precizez că, de la o anumită vârstă, naivităţile — ca şi rochiţele prea scurte — devin puţin indecente.

JANA: Cred că cel mai bun lucru ar fi să nu-ţi răspund.

NATA (*regretând*): Dar m-ai înţeles greşit. (*Exagerat de serviabilă*.) Eu aş fi vrut dimpotrivă să te ajut: să te învăţ cum să te îmbraci, cum să te porţi, cum se cucereşte un bărbat...

JANA (*sec*): Contez pe bunul simţ.

NATA: Numai pe bunul simţ? Fără să ştii după ce criterii trebuie să alegi ciorapii cu dungă sau fără? Fără un ruj Revlon? Fără o pudră Coty? (*Izbucnind într-un hohot de râs*.) Dar am glumit, Mincule! Am vrut să te necăjesc. (*Şi luându-şi un şal*.) Restul scuzelor, când mă întorc de la gară. Am plecat! (*Sărutând-o pe obraz*.) Îmi închipui că Radu se poate întoarce din moment în moment, şi n-aş vrea să te intimideze prezenţa mea... (*Râde, ca după o nouă glumă, şi dispare*.)

MARIA: Nu trebuia să-i fi dat voie să te sărute, Jana! Trebuia s-o zgârii, s-o baţi, s-o loveşti!

JANA: Ce curios! Dumneata stai, te uiţi la oameni, de parcă ai voi să le spui de fiecare dată ceva... şi nu le spui nimic.

MARIA (*ca pentru sine*): Da, e adevărat! Atunci nu i-am spus nimic.

JANA (*neauzind-o*): Iar eu, dimpotrivă, eu simt nevoia să spun... aşa... tot ce gândesc şi ce simt, iar dacă am o bucurie — uitaţi-vă — mi se citeşte pe faţă!

MARIA (*citind*): Trebuie să fie o
bucurie cu adevărat mare.

JANA (*în joacă*): Sigur... Sunt cineva!

MARIA: Poftim?!
JANA (*cu importanţă*): Creatoarea unei noi metode! Pentru sondă, vorbesc. În cazul intervenţiei. N-aţi înţeles?
MARIA: Mi se pare că nu.
JANA: Dar e o soluţie cât se poate de simplă. V-aş putea-o explica... Şi în cel mult 3—4 săptămâni, dacă vă explic metodic...
MARIA (*cu părere de rău*): Poimâine seara plec.
JANA: Dar e descoperirea mea! A fost tema lucrării mele de diplomă! Doi ani am lucrat! Colegii spuneau că am o idee fixă: intervenţii şi iar intervenţii. Numai şeful catedrei... (*Şi pentru că îl aude pe Teiu apropiindu-se*.) Ssst! (*Se apropie de harta geologică prinsă pe unul dintre pereţi*.) Îi fac o surpriză!
TEIU: Mincule!
JANA: Lucrez.
TEIU: Nu faci nimic.
JANA: Fac propuneri.
TEIU: Te ţii de prostii.
JANA: Tehnice...
TEIU: Mai bine ţi-ai aminti că eşti ditamai inginer!...
JANA (*pentru că n-ajunge tocmai „acolo” sus, unde ar avea ea ceva de însemnat*): Un scaun, te rog!
TEIU: ...şi specialist în foraj! (*Îi dă totuşi scaunul*.)
JANA: În intervenţii! (*S-a urcat pe un scaun şi-ncepe să tragă tot felul de linii pe desenul reprezentând, se pare, o secţiune printr-o coloană*.)
TEIU: Şi linia aia, ce-i?
JANA: O idee...
TEIU: Prima oară o văd!
JANA: E o idee nouă.
TEIU: Şi acolo, în dreapta?
JANA: Oglindă de beton.
TEIU: La cât?
JANA: La 1300.
TEIU: Şi vrei să perforezi?

JANA: Se înţelege...

RADU (*care a reintrat între timp şi a urmărit, se pare, tot schimbul de replici*): În esenţă, rămâne însă tot o intervenţie! Mai rapidă, mai sigură poate, ideea e chiar interesantă, te felicit... (*Schimbând tonul.*) Dar la o coloană calculată pentru 100 de atmosfere, atunci când presiunea a trecut abia de 50, refuz să discut despre intervenţie.

JANA (*nedreptăţită*): Dar propunerea mea nu-i decât o propunere pentru un caz de forţă majoră! O soluţie de ultim moment! Nu înţeleg ce vă supără.

RADU: Totul! Si mai ales faptul că nu există om care să nu se simtă obligat să-mi propună soluţii, să-mi vină în ajutor...

TEIU (*întrerupându-l*): Mi se pare firesc. Presiunea a trecut de 50. Trebuie să fim pregătiţi.

RADU: „Pregătiţi!” Ei bine, chiar şi acest „pregătiţi” l-am auzit în urmă cu 10 minute de la Cristea; în urmă cu 5 de la Pândele, şi acum, aici» pentru a treia oară! Sunteţi formidabili! Cum de v-aţi putut aduna? Ce v-a adus?

TEIU: Eu credeam că nici pe dumneata nu te-a adus altceva.

RADU: Ba da! Altceva! M-au adus aceşti patru pereţi! (*Şi pe neaşteptate, simplu, pe tonul unei mari confidenţe.*) Interferenţa aceasta de planuri. (*Indicând spre fereastră.*) Unul, real — un peisaj în alb şi negru; un al doilea, teoretic (*aprinde şi stinge o veioză care-şi împrăştie lumina pe rafturile de cărţi*); şi în sfârşit, un al treilea (*peretele cu harta geologică*), peretele alb al prezumţiilor, al calculelor şi soluţiilor neaşteptate, al marilor descoperiri... (*luând de pe perete o fundă*), incluzând bineînţeles funda! (*Măriei*) Ţi-o aminteşti?

MARIA (*surprinsă*): Funda?

RADU: Cel mai inteligent lucru pe care l-a gândit fratele dumitale: „Decât să treci prin viaţă fără să laşi urme pe

acest perete alb al marilor afirmări, mai bine pune-ţi ştreangul!" (*Janei, colegial.*) Şi am înlocuit ştreangul printr-o fundă, din considerente estetice. E funda coroanei de lauri pe care am primit-o într-a întâia de liceu.

TEIU: Ai uitat cel de-al patrulea perete.

RADU (*spre sală, minimalizând*): A, da! Această sală! In care se adună oamenii... Colectivitatea... Opinia publică!...

TEIU: A, nu! (*Nuanţându-le la adevărata lor valoare.*) Oamenii! Colectivitatea! Opinia publică!

RADU (*ca pentru sine*): Al patrulea...

TEIU: Al patrulea sau primul... (*Din joc: „Cum vrei s-o iei".*) Cel care nu poate lipsi!

MARIA (*depăşită de sens*): De ce n-aţi făcut un perete despărţitor?

TEIU: Ca să nu ne despartă...

FLORICEL: Orele 22.00! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 57 de atmosfere!

MARIA (*venind spre rampă, spre interpreta Janei, în timp ce, în scenă, pentru câteva clipe, biroul lui Radu intră in întuneric*): 57?! Nu se poate! Să fi ajuns într-adevăr la 57? (*Apoi, interpretei.*) Şi Teiu — de parcă mi-ar fi auzit gândurile s-a mai întors o dată din drum.

TEIU (*poate numai vocea lui Teiu*): Să sperăm că peste o oră, când mă întorc de la sondă, va fi tot 57.

INTERPRETA: Radu nu i-a răspuns?

MARIA: Nu l-am mai auzit. Se apropiase de fereastra biroului şi repeta la nesfârşit — cine ştie cum şi-a amintit — un început de cin tec. (*Un reflector ni-l descoperă pe Radu.*) Eu încercam să fac puţină ordine în birou. (*Într-adevăr, încearcă.*) Şi se făcuse linişte, multă linişte, anume parcă pentru a ne auzi unul altuia gândurile.

INTERPRETA (*intrând şi ea în birou*): Şi Jana?

MARIA: A răsturnat mai întâi un vas de flori (*îl şi*

răstoarnă), s-a uitat apoi în stânga, în dreapta, de parcă ar fi aşteptat să fie mustrată (*se uită, aşteaptă*), apoi s-a aşezat la birou şi a început să lucreze.

RADU (*fără adresă*): Vezi, mi se pare cumplit! Să fii specialist în foraj, să ai în faţa ta un buletin — 57 de atmosfere —, să ştiu că acolo, undeva, e în joc soarta a tot ceea ce ai făcut până azi, să nu poţi interveni cu nimic, să te obsedeze — stupid! — un început de cântec, să te amuze că în jur se mai face ordine. (*Se apropie de Jana şi-i cercetează pentru o clipă hârtiile*.) Numai dumneata mai ai tăria de a căuta noi soluţii, de a le susţine!

JANA: Cred că va trebui schimbată şi compoziţia noroiului. Va fi nevoie de un noroi mult mai dens.

RADU: Nu mai crezi în stabilizarea presiunii?

JANA: Ca să fiu sinceră... (*Din priviri: „nu”*.)

RADU (*cercetând-o mai departe, preocupat*): Acum îmi amintesc precis: stăteai în banca întâi, la margine! Şi-ţi venea mereu, nu ştiu de ce, să râzi. De ce râdeai?

INTERPRETA (*smulgându-se parcă din faţa lui şi venind spre rampă, spre Maria Andone*): Dar nu se poate, Maria Andone! Presiunea era în creştere! Eu sunt sigură că Radu nu mai putea vedea pe nimeni în jur...

MARIA: Şi tocmai atunci când ai fi crezut că nu mai e în stare să vadă pe nimeni în jur (*convingând-o parcă să reintre în rol*), pentru că păreai liniştită şi nu erai... (*ca o sugestie*) şi respirai agitată, pentru că mai erai îmbrăcată ca pentru festivitate şi festivitatea rămăsese în urmă... te-a văzut.

RADU: Câţi ani ai, Jana?

JANA: 23...

RADU: Şi-i cunoşti de mult pe Teiu, pe Cristea?

JANA: De când mă ştiu.

RADU: Ti-a mai pus cineva, vreodată, întrebări din astea prosteşti?

JANA: Nu, niciodată. Şi nu sunt... prosteşti.

RADU: Ai încercat, însă, vreodată, o senzaţie de teamă şi nevoia asta absurdă de a vorbi şi de a auzi pe alţii vorbind?

JANA: Uneori, la erupţii...

RADU (*surprins*): Cum? Ai mai participat la erupţii?

JANA (*grav*): De zeci şi zeci de ori.

MARIA (*în şoaptă, ca o indicaţie regizorală*): Dar nu aşa, mai bine dispusă, râzând. Pentru că Jana nu participase de fapt la nici o erupţie. Era vorba doar de un simplu joc din anii copilăriei.

JANA (*râzând*): Casa noastră era undeva sus, pe un deal. Şi ne strângeam noi copiii — aveam pe atunci 7—8 ani — să ne jucăm de-a erupţia. De fiecare dată, unul dintre băieţi murea — pentru că aşa era jocul — şi eu trebuia să mă fac că plâng, pentru că eu eram mama sau fiica celui care a murit.[7]

RADU: Un joc ciudat...

JANA: Şi numai când am crescut, au început să mă ia şi pe mine în echipă, uneori chiar ca şefa echipei, şi trebuia să-l sărut — pentru că Pândele schimbase regula jocului — pe cel care salva sonda. Dar eu făceam ce făceam şi o salvam singură, şi nu-l mai sărutam pe nici unul!

NATA (*care a auzit probabil ultima replică*): Prea lent, Jana! Orice joc se încadrează în anumite reguli... Într-un anumit ritm! Trebuia să joci mai rapid! Nu te mai pot ajuta cu nimic. (*Apoi, lui Radu, înmânându-i un plic*.) Biletele pentru trenul de 0.40.

FLORICEL: Orele 23.00! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 62 de atmosfere.

TEIU (*reintrând şi răspunzând parcă privirii lui Radu*): S-a aranjat. S-a pregătit totul! Şi am vorbit şi cu Cristea. El cunoştea soluţia Janei mai de mult. Susţine că la noi se

[7] Relatarea jocului fiind ea însşişi un joc, conurile grave, sumbre, sunt de la sine excluse. Dacă nu se reuşeşte, ceea ce rămâne la aprecierea regiei, se va renunţa cu totul la jumătatea a doua a replicii.

potriveşte mănuşă. Exact ce ne trebuie!

RADU (*surprins*): Exact ce ne trebuie... Interesant! Surprinzător chiar! (*Un râs scurt, nervos.*) La 37 de atmosfere ne urcam în tren să petrecem; la 41, eram în plină festivitate; La 47, plecam spre schelă; la 49, păreai ferm convins de stabilizarea presiunii; la 53, intenţionam doar să fim pregătiţi; la 57, mai discutam despre cel de-al patrulea perete... iar la 62, soluţia Janei este „exact ce ne trebuie”.

NATA (*apropiindu-se de Radu*): Înapoiază-mi biletele!

RADU: Ce vrei să faci?

NATA (*luând biletele şi rupându-le unul câte unul*): La 62 de atmosfere nu mai are sens să plecăm.

RADU: Dar mai înainte, în tren, aminteşte-ţi...

NATA: Nu trecuse de 40.

RADU: Şi excursiile, omorârea preventivă a sondei...?

NATA: Nu trecuse de 50.

RADU (*privindu-i, rând pe rând, pe Nata şi Teiu*): Parcă v-aţi fi schimbat rolurile!

NATA: A trecut de 60.

RADU: Şi v-aţi schimbat rolurile — ceea ce-i jignitor pentru mine — fără să vă fi întrebat nici o clipă de ce am refuzat mai înainte să plec, de ce n-am fost de acord cu omorârea sondei atunci, de ce nu sunt nici acum, de ce nu voi fi niciodată.

INTERPRETA (*ca pentru sine*): Niciodată? Dar nu se poate... E absurd!

RADU (*fără s-o fi putut auzi şi deci in continuarea propriei sale replici*): Şi ca să nu vi se pară absurd: omorârea sondei ar însemna pentru mine compromiterea a tot ceea ce am făcut până azi, infirmarea unui întreg sistem de foraj în care, ani la rând, am crezut şi continuu să cred! Şi-i munca mea! Sunt gândurile mele!

INTERPRETA (*de data aceasta, lui Teiu*): Dar tot nu înţeleg... De ce această izbucnire? De ce atâtea justificări?

TEIU: Presiunea era in continuă creştere. şansele de stabilizare scădeau, datele problemei deveniseră altele şi — ceea ce e din nou esenţial pentru înţelegerea momentului — poziţiile noastre începeau să se deosebească.

INTERPRETA: Trebuia să-l previi.

TEIU: L-am prevenit. (*Şi întorcându-se spre Radu*.) Nu-ţi cere nimeni să intervii la 60 de atmosfere. Ar fi o prostie. Sunt de acord. Dar dacă îţi propui să refuzi ideea intervenţiei, în general, oricare ar fi presiunea, ne despărţim. Pornim în direcţii opuse.

RADU: Fără aprobarea mea nu va interveni nimeni.

TEIU: Iar odată cu apariţia primului simptom eruptiv, cu sau fără această aprobare...

RADU: Cu sau fără?

TEIU: Şi prin aceasta... cu sau fără Radu Andone, noi tot vom interveni.

RADU: Interesant! Şi oarecum explicabil: ţi-e teamă! Pentru că, orice s-ar spune, o intervenţie de ultim moment la o presiune foarte ridicată ar fi legată de un anumit risc. Mai ales pentru şeful echipei de intervenţie! (*Apoi, mai mult decât ironic*.) Şi cine ar putea să-l acuze pe comunistul Petre Teiu — şeful echipei — c-a încercat să evite un anumit risc?

MARIA: Radule, ce se întâmplă cu tine?

RADU: Nimic. Constat doar că tuturor ne e teamă. Dumitale (*s-a oprit in faţa Măriei*), pentru că, orice s-ar spune, îţi rămân fiu (*Maria Andone se retrage spre Teiu*); Natei, pentru că mă iubeşte (*s-a apropiat de Nata*) şi mai ales m-ar iubi dacă aş fi mai puţin penibil, ridicol (*Nata părăseşte biroul*); Janei, pentru că înţelege ce înseamnă toată această navigaţie spre adâncuri şi-i conştientă, poate, de risc; iar mie — pentru că şi mie mi-e teamă: de ratare, de compromitere, de toate aceste straturi de mamă, de argilă, de brecie!

MARIA (*lui Teiu, în şoaptă*): Ce înseamnă brecie?

TEIU: O întrepătrundere diabolică de roci, care ne-a rupt mai întâi forezele, ne-a distrus nervii, iar acum într-o ultimă zvârcolire...

MARIA (*ca pentru sine*): Brecia...

TEIU (*luând funda de pe perete şi desfăcând-o*): O brută!

RADU: Bruta la care te referi avea un admirabil principiu.

TEIU: Îmi închipui... „Admirabil!”

RADU: „Cine-i născut pentru locul întâi nu-l poate accepta pe al doilea!”

TEIU: O brută roasă de ambiţie.

RADU: Un om care, la marile manevre din ’39, a avut curajul să piloteze un avion care nu fusese nici măcar încercat. La 3000 de metri deasupra Ozanei!

MARIA: Şi a căzut...

TEIU (*ironic*): Dacă nu cădea, ocupa locul întâi...

RADU: Ca de obicei! Morală!

TEIU: Nu, morala abia urmează: n-ai niciodată dreptul, de dragul locului întâi, să rişti vieţile celor din jur!

FLORICEL: Orele 23.30!...

INTERPRETA (*întrerupând scena*): O clipă, vă rog! (*Lui Teiu*) La orele 23.30 l-aţi prevenit deci din nou că el, personal, „de dragul locului întâi”, continuă să rişte vieţile celor din jur...

TEIU (*neînţelegând încă*): Trebuia să-l previn... Era o datorie!

INTERPRETA: Şi tot la 23.30 eraţi hotărât — şi Radu ştia acest lucru — ca la apariţia primului simptom eruptiv, cu sau fără aprobarea lui, să începeţi intervenţia. Ei, bine...

TEIU: Înţeleg. Dacă n-a fost cumva o greşeală de tactică? Şi dacă nu cumva, l-am eliberat de răspundere?

INTERPRETA (*ca o scuză*): Pentru nespecialişti...

TEIU: Chiar şi pentru nespecialişti: intervenind abia în ultima clipă, In momentul primului simptom eruptiv, îţi rămâne totdeauna un anumit risc, un procent de neprevăzut. Iar pentru a interveni pe parcurs, deci

înaintea acestui prim simptom eruptiv, fiind vorba de un foraj experimental, aveam nevoie de aprobarea lui Radu Andone.

INTERPRETA: Şi el ştia acest lucru?

FLORICEL (*reluând*): Orele 23.30! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 67 de atmosfere!

RADU: 67... sau 77... sau 87!

TEIU (*interpretei*): Ştia... (*Apoi, lui Radu*) Sperăm totuşi că vei înţelege acest lucru înainte de 87!

RADU: Voi înţelege sau nu... Dacă nu există puncte noi de vedere, m-ar bucura să întrerupem discuţia. (*Îi urmăreşte cu privirea pe cei care părăsesc biroul, apoi se întoarce spre Jana, surprins parcă de îndrăzneala de a fi rămas.*) Dumneata?

JANA: Aşteptam să fiu întrebată.

RADU: Tot în legătură cu sonda?

JANA: Nu. O consultaţie.

RADU: Nu s-ar putea amâna?

JANA: Ar fi păcat.

RADU: E o problemă complexă?

JANA: Despre un om complex... Mi-a fost şi profesor...

RADU (*iritat*): Şi aflându-te în biroul lui, nu te-ar putea da afară?

JANA: Mi-e teamă că-i în stare.

RADU (*îmbunat*): Ti-e antipatic?

JANA: Cunosc oameni care ar susţine contrariul.

RADU: Trebuia să-i dezminţi, să protestezi...

JANA: N-ar fi ajutat. S-a creat în ultima vreme această Impresie — care n-a fost suficient combătută — că toate fetele de vârsta mea se îndrăgostesc ca la comandă de inginerii de vârsta lui.

RADU: Dumneata însă, nu mă îndoiesc, n-ai „suferit” de această impresie.

JANA: Ca să fiu sinceră... Nu.

RADU: Şi faţă de nimeni.

JANA: De nimeni. Dar Pandele, vedeţi, e de părere că n-ar

fi exclus să mă induc singură într-o gravă eroare. Adică, spune el, să „sufăr” (ca şi cum ar fi spus să „iubesc”), că doar nu-s de piatră, dar neavând criterii de comparaţie — pentru că aş „suferi” de fapt prima oară —, nici să nu ştiu cât de mult sunt în stare să „sufăr”.

RADU: Adică, n-ar fi cu totul exclus...

JANA: N-ar fi... Dar fără ştirea mea. (Se aude sunând telefonul.)

RADU: E curios că, în momente de mare încordare, oamenii ajung să-şi spună lucruri la care s-ar fi aşteptat cel mai puţin. (*Apoi, ridicând receptorul*.) Da, Andone... I-am explicat mai înainte lui Teiu... Cum? Nu va rezista până la 100? Vreau argumente! Da, scrise! Şi nici scrise! Nu admit nici o intervenţie! (*Revenind spre Jana*.) Oamenii aceştia nu vor să înţeleagă că nu-mi pot semna singur înfrângerea, capitularea!

JANA: Şi dacă nesemnând se întâmplă o nenorocire? Dacă se pierde zăcământul? Dacă ar muri un om?

RADU (*încercând să evite*): Îmi închipui că omul pentru care ai putea „suferi” ar interveni imediat...

JANA: Tocmai în această problemă voiam să vă consult. (Cu sentimentul grav al unei declaraţii de dragoste.) Ce-ar trebui să fac dacă acest om ar refuza să intervină?

RADU (*necontrolându-se*): Am dreptul să amân până la 100 de atmosfere. Limita legală...

JANA (*continuând*): Nu mai e nici ea sigură. Nu mai e legală! Abia vi s-a comunicat. Şi nu-i vorba de legi.

RADU (*persiflant*): Ştiu... De încrederea celor din jur... De responsabilitate... De o mie de alte lucruri...

JANA (*mult mai simplu*): Da, va trebui să ne întâlneşti, să ne spui „bună ziua”, să ne întrebi „Ce mai faci, Mincule?”, „Ce mai faci, Teiule?” De o mie de alte lucruri!

FLORICEL: Orele 24.00! Presiunea la sondă, in spatele coloanei de extracţie, 71 de atmosfere.

JANA (*lui Radu*): Apoi vor fi 72... 73...
RADU: Ştiu să număr şi singur.
JANA: Am rămas la 73.
RADU: Încearcă mai bine să te transpui în situaţia mea!
JANA: Am încercat.
RADU: Uitând însă că eşti Jana Mincu.
JANA: Încercând să uit...
RADU: Şi închizând ochii! Spunându-ţi că în jur nu e nimeni!
JANA (*închizând ochii şi repetând*): „În jur nu e nimeni”...
RADU: Şi că presiunea n-a ajuns decât la 71; că ţi-au rămas 20 de şanse din 100: aproape o treime! Şi că tu nu poţi renunţa! De ce-ai deschis ochii?
JANA: Pentru că v-am auzit vocea... şi vocile altora...
RADU: Dar e vorba de căutările tale, de creaţia ta! Şi crezi în ele! Nu poţi admite eşecuri! Şi eşti convinsă că presiunea se va stabiliza... Eşti liniştită!
JANA: Vă tremură vocea...
VOCEA LUI FLORICEL (*ca de foarte departe*): Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie...
JANA: Şi şansele scad. Au mai rămas 28! 27! Şi cei din jur vă întreabă...
RADU: Trebuia să uiţi că eşti Jana Mincu.
JANA: Dar n-am putut uita că există o Jana, un Teiu, un Cristea...
RADU: E condiţia realizării tale!
JANA: Dar realizarea aceasta are valoare doar prin ei, pentru ei! Şi nu te poţi realiza în afara lor, împotriva lor! (*Pe ultimele cuvinte a intrat Cristea*.)
CRISTEA (*înmânându-i lui Radu o hârtie*): Raportul! Argumentele!
RADU (*refuzându-l*): Tocmai îi explicam tovarăşei Jana că nu voi mai citi astăzi nici un raport.
CRISTEA: În locul dumitale, mai că aş face o excepţie.
RADU: Îmi place să cred că glumeşti. (*Apoi, Natei şi lui Horia, care au apărut în pragul uşii*.) Vă rog, intraţi.

Tovarăşul Cristea a ales cel mai potrivit moment pentru glume.

CRISTEA: Când presiunea trece de 70, nu prea mi se întâmplă.

HORIA (*bătăios*): Coloana-i calculată pentru 100!

NATA (*în şoaptă*): Nu te-amesteca, Horia! Jocul acesta nu mai e pentru tine!

CRISTEA: Iar eu arătam în raport, negru pe alb, de ce coloana ar putea să cedeze în jurul lui 90—95.

FLORICEL: Orele 0,30! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 74 de atmosfere! (*În timp ce muzica accentuează tensiunea momentului un reflector ne-o va descoperi pentru câteva clipe pe interpreta Janei, chiar lângă pian, în apropierea Măriei Andone*.)

INTERPRETA: Dar nu mai înţeleg! Nu se poate! Parcă abia au fost 71 de atmosfere. Când s-a adus noul buletin? Să fi trecut de atunci o jumătate de oră?

MARIA: Nu ştiu. Nu mai puteam urmări. Se adunaseră acolo şi Cristea, şi Nata, şi Horia, într-un târziu şi Pândele, biroul devenise parcă mai mic, mai neîncăpător, şi mă copleşise senzaţia că se strânge mereu în jurul meu... Iar mie îmi rămânea să alerg de la unii la alţii, încercând să-i urmăresc, să-i înţeleg, să găsesc un drum, o ieşire! (*Un reflector ni-i descoperă, într-un colţ al biroului, pe Nata şi Horia; se aude un fluierat prelung de tren*.)

HORIA: Trenul de 0,40! Am impresia că n-ai să-l mai prinzi!

NATA: Nu te-ai trezit cu totul, Valhoria.

HORIA: Şi mai spuneai că aşa şi pe dincolo, iubire, metode moderne...

NATA: E un proces prea complicat pentru tine, Valhoria! Şi când spun proces...

HORIA: Mă gândesc la sancţiuni!

NATA: Nu fi meschin. Trăieşti în plină dramă.

HORIA: Dramele trec, sancţiunile rămân.

NATA: Presiunea a trecut de 74! Trezeşte-te!
HORIA: Din moment în moment se va interveni. Sunt cât se poate de treaz.
NATA: Fără aprobarea lui Radu Andone?
HORIA: Cine ştie? Ar putea uita să i-o ceară.
NATA: Cu atât mai bine, Valhoria...
HORIA (*ca pentru sine*): Să te ferească Dumnezeu să te iubească femeile.
NATA: Radu nu va putea uita niciodată că i-a fost călcată în picioare marea lui şansă de afirmare.
HORIA: Se va resemna. S-au resemnat şi alţii.
NATA: Un resemnat e capabil de ură, de resentimente. Trebuia să închini, Valhoria, şi pentru resemnaţi. (*Un reflector ni-i descoperă, în alt colţ, pe Jana şi Pândele*.)
JANA: Când ai sosit, Pândele? Nici nu te-am văzut...
PANDELE: „Foaie verde trei lalele, unde-i chef, hop şi Pandele!”
JANA: Şi-aş putea să jur c-ai trecut pe la sondă.
PANDELE: De dragul lui Cristea. Neînsurat, săracu’. Fără copii. Suflet de om şi dînsu’ vorba nevesti-mi.
JANA: Nici nu eşti însurat, Pândele, de ce minţi?
PANDELE: Pun răul în faţă!
JANA: Şi abia dac-ai fi fost, s-ar fi zbuciumat săraca, ar fi plâns, te-ar fi oprit, poate...
PANDELE: „Plâng o ţară, iarăşi rid/ pleacă, zic, să nu te văd...” Nu se poate conta pe femei... Nu-s serioase!
RADU (*care tocmai s-a apropiat*): Tovarăşul Pandele! Tocmai mă miram că nu eşti aici. Că n-ai început şi dumneata să-mi vorbeşti de presiuni, coloană, intervenţii!
PANDELE: Păi. ce să mai încep, tovarăşe inginer? Că eu mi-am dus şi baritul, am pregătit şi pompele, un ordin să mai fie, şi gata!
FLORICEL: Orele 1.00. Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 76 de atmosfere!
RADU: Ei bine, tocmai acest ordin nu-l vei primi. Nu voi da

acest ordin. Presiunea se mai poate stabiliza. Şi-atâta timp cât se mai poate stabiliza, refuz să intervin. înţelegi? Refuz!

INTERPRETA (*Manei Andone*): Şi Pandele nu i-a răspuns?

MARIA: Nu i-a răspuns nimeni. De ce să-i fi răspuns? Din toate aceste izbucniri şi din toată această zgomotoasă siguranţă am înţeles cu toţii că nici el nu mai credea în stabilizarea presiunii. (*Un reflector îi descoperă pe Radu şi Nata*.)

RADU: Din nou penibil, ridicol?

NATA: Din nou. Cred că e o trăsătură de caracter.

RADU (*încercând o justificare*): Era totuşi normal... simţeam nevoia să strig!

NATA: Dar ai strigat prea tare. Ca atunci când ţi-e teamă, când ceri ajutor.

RADU: Şi totuşi, în jurul lui 100... Există legi, obligaţii morale!

NATA: Pentru tine tot ar fi inutil. Nu ţi se va ierta niciodată c-ai amânat până în ultima clipă.

RADU: Şi-atunci, ce vrei? Să nu mai aştept? Să intervin?

NATA: Să înţelegi că, jucând totul pe o carte, e stupid să-ţi opreşti 30 de bani de tramvai...

RADU: Ultimul buletin indica 76.

NATA: ...Să uităm pentru o clipă de sonde, de presiuni, de foraj...

RADU: Dar e absurd!

NATA: ...şi să plecăm într-o minunată excursie î

RADU (*cucerit, totuşi*): Tu eşti nebună, Nata!

NATA: Să nu putem fi acuzaţi că am ratat, cine ştie, ultima noastră noapte, ultima clipă de dragoste...

RADU: Uneori mă întreb dacă m-ai iubit vreodată.

NATA: Şi eu m-am întrebat în privinţa ta. Şi n-am aflat. Poate te-am intrigat doar. Ca un parfum ciudat, ca un surâs ciudat, ca o femeie ciudată. Ce te surprinde?

RADU (*repetând oarecum o scenă anterioară*): Nimic. Sau poate felul tău de a gândi.

NATA: Nu te minţi. Gândim la fel: ne punem aceleaşi întrebări, găsim aceleaşi răspunsuri. Sunt un fel de oglindă care, fidelă, te reflect.
RADU (*privindu-se in această „oglindă”*): Arăt prost?
NATA: Nu. Răvăşit doar. Ca la capătul unei nopţi refuzate.
RADU: Nopţile care n-au existat.
NATA: Nopţile care vor veni. Excursiile de la capătul fiecărei zile.
RADU: Ai o obsesie.
NATA: Nerespectarea traseului, fuga din obişnuit şi saltul mortal.
FLORICEL: Orele 1,30! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 78 de atmosfere!
RADU: 78... (*Apoi, Natei*) Uneori, mă întreb de ce nu m-ai părăsit până azi!
NATA: Jumătatea frivolă din mine şi-ar fi dorit, fireşte, o viaţă uşoară, un amant, doi amanţi, o maşină... Cealaltă însă, un bărbat în care să creadă. (*Căutându-i privirea*.) Şi am crezut!
RADU: În mine?
NATA: În cel oare ai fi putut deveni.
RADU: Şi nu voi deveni?
NATA: Ai început să te îndoieşti de tine însuţi! Nu mai vrei cum voiai altădată! Şi cine nu vrea, cum n-a vrut nimeni până la el, nu devine!
RADU: Nu-nţeleg unde vrei să ajungi.
NATA: Să perseverezi, vreau! Să ai curaj, vreau! Să-ţi aminteşti de acel miraculos „eu pot, eu vreau, eu trebuie!” Şi-n orice condiţii: Împotriva oricui şi a orice! (*Un reflector îi luminează pe Teiu şi Jana*.)
TEIU: Nu prea arăţi veselă, Mincule!
JANA (*ca pe o descoperire*): Se schimbă oamenii greu...
TEIU: Ne înşelăm, uneori, crezând că se schimbă uşor.
JANA: Poate ar fi trebuit totuşi să intervenim.
TEIU: Vorbeşti prostii, Mincule! Petrolul contează!
JANA (*neînţelegând*): De asta şi spuneam...

TEIU: Petrolul din oameni!
JANA: Îţi place să glumeşti...
TEIU: Îmi pare rău! In fiecare om sunt vreo 2—3 picături!
JANA: Chiar şi în Radu Andone?
TEIU: Se înţelege! Şi în el! Suntem o ţară foarte bogată!
JANA: Şi ca să ajungem la cele 2—3 picături...
TEIU: Tocmai asta-i! Trebuie să forăm! Să forăm zi şi noapte i Şi naiba ştie ce te-or mai fi învăţat şi pe tine la facultate... că la zăcăminte. stai rău de tot, Mincule! (*În colţul opus se continuă discuţia dintre Radu şi Nata*.)
RADU: Şi dacă în ultima clipă voi hotărî să intervin?
NATA: Vei pierde nopţile albe şi excursiile...
RADU: Dar tu, Nata, înţelege!
NATA: Si va trebui să-ti găseşti un alt „tu”, mai modest, mai înţelegător, mai comod.
RADU (*înţelegând*): Ca de obicei, deci: „nu”.
NATA: O singură şansă...
RADU: O şansă?
NATA: S-ar putea, cine ştie, ca dintr-un banal compromis, dintr-un calcul meschin...
FLORICEL: Orele 2.00! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie...
NATA (*luându-i buletinul din mină şi întrerupând-o*): S-ar putea, spuneam, să încerc să mă obişnuiesc cu ideea acelui „da”, puţin blazat, puţin frigid, pe care-l arunci unui bărbat oarecare. (*Continuând citirea buletinului*.) 78 de atmosfere. Eşti rugat să treci pe la sondă. (*După ce Radu părăseşte scena, Măriei Andone, care s-a apropiat de ea*.) Am impresia că am început să te intrig.
MARIA: Ultima voastră discuţie a lămurit totul.
NATA: E un reproş?
MARIA: Nu, dar nu mi-au plăcut niciodată şantajele.
NATA: Crezi că trebuia să-i ascund că-l iubesc?
MARIA: Nu te minţi! Te iubeşti doar pe tine. Şi ai vorbit mult prea mult despre acel „tu”, singurul oare l-ar putea înţelege, pare i-ar voi binele... ca să te mai pot

crede şi eu. NATA: Mă aşteptam la o învinuire mai gravă.

MARIA (*făcându-i pe plac*): Există şi un altfel de „tu”.

NATA (*ironică*): Sentimentală, naivă, romantică, în stare să descopere noi sisteme de intervenţie...

MARIA: Şi care te alarmează, te sperie, tocmai pentru că simţi că-l iubeşte şi ea. Şi-i un alt fel de a iubi.

NATA: Mai bine ţi-ai aminti că eu i-am insuflat lui Radu dorinţa de a se realiza. Eu am continuat opera fratelui dumitale.

MARIA: S-ar fi realizat oricum.

NATA: Dar nu oricum, ci prin el însuşi.

MARIA: Nu-i meritul tău!

NATA: De la mine a învăţat acel „eu pot, eu vreau, eu trebuie!” şi, în afara ambiţiei mele, tot acest „eu” n-ar fi existat niciodată!

MARIA: Şi de ce ai făcut-o? Din altruism?

NATA: Nuuu... (*Ironică şi, fără voia ei, sinceră*.) Pentru că sunt egoistă, pentru că îmi vreau realizate micile mele vanităţi şi, în general, toată filozofia mea începe în trei cuvinte: „e dreptul meu” sau, şi mai simplu, „mi se cuvine”. Aici voiai să ajungi?

MARIA: Încep să înţeleg de ce ai fi vrut ca Radu să plece încă în noaptea asta, cu primul tren, şi de ce toată discuţia aceea ciudată cu Teiu...

NATA: Ar fi putut să-l oprească.

MARIA: Probabil că asta şi urmăreai. Încercând să-l oprească, l-ar fi provocat, i-ar fi rănit orgoliul... şi poate, abia atunci ar fi plecat!

NATA: Aş putea să-ţi amintesc că la 60 de atmosfere am rupt eu însămi biletele. La asta ce-mi răspunzi? (*Pentru că o vede pe Jana apropiindu-se*.) Sau poate îmi răspunzi dumneata? De ce le-am rupt?

JANA: Ţi-ai dat probabil seama c-ai făcut o greşeală. Acest om e îndrăgostit de foraj. Şi sonda aceasta înseamnă, pentru el. ani de muncă, de căutări...

NATA: Uneori pari mai puţin naivă.
JANA: Şi-ai mai înţeles că acesta ţi-e singurul drum: să-l împingi spre risc, să se opună intervenţiei...
NATA (*imprudent*): ... şi lui Teiu, lui Cristea, tuturor! Pentru că e dreptul lui! Condiţia realizării sale! (*Regretând*.) Presiunea se mai poate stabiliza.
JANA: Nu, nici dumneata nu mai crezi.
NATA: Atunci, cum? Îţi închipui că vreau să-l fac răspunzător de o eventuală erupţie?
JANA: Nu, pe erupţie n-ai contat niciodată. Ştiai foarte bine că la o anumită presiune noi tot vom interveni. Dar îndemnându-l să nu accepte intervenţia, îţi rămânea speranţa că, la un moment dat, trecând peste hotărârea lui, îl vom rupe de noi, îl vom pierde, îl vom urca în tren.
NATA: N-ai decât să te duci să-i informezi pe Teiu, pe Cristea!
JANA: Ei te cunosc mai de mult şi mai bine...
NATA: Şi chiar dacă ar fi aşa! Chiar dacă ar fi fost un calcul... a fost un calcul exact! Radu nu va interveni!
FLORICEL: Orele 2.15! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 81 de atmosfere!

(*În partea opusă a scenei, eventual în biroul lui Teiu, un reflector surprinde discuţia dintre Teiu şi Cristea*.)

CRISTEA: Cam amâni, Teiule! Nu-mi place că amâni!
TEIU: Si ce-ai vrea? Să trec „peste” Andone?
CRISTEA: La nevoie, şi „peste”.
TEIU: O să-şi închipuie că am făcut-o pentru liniştea mea. Pentru că o intervenţie la 80—85 ar fi mai puţin periculoasă decât în ultima clipă? Şi, în sfârşit, pentru că echipa e condusă de un fricos... De Teiu!
CRISTEA: Şi dacă ar conduce-o altcineva?
TEIU: „Dacă” nu schimbă nimic! Fără „dacă”!
CRISTEA: La 85, echipa ar fi fost altă dată „acolo”.

TEIU: Va fi şi azi. Nici o grijă!
CRISTEA: Şi la 2.15, ai auzit, ajunsese la 81...
TEIU: Ajunsese! Da! Ştiu! Şi a continuat să crească! Ştiu şi asta! Dar avem datoria să mai încercăm, să-i mai vorbim.
CRISTEA: Dac-ar fi condus-o altcineva, te-ai fi aprins mai puţin...
TEIU: Asta nu-i un motiv...
CRISTEA: Şi i-ai fi vorbit mai uşor... Mai limpede!
TEIU: Ce vrei să spui?
CRISTEA: Ce-ai auzit! Româneşte: s-o conducă altcineva!
TEIU: Dar n-a fost intervenţie la care să nu fi fost „acolo”...
CRISTEA: Ai fi mai nimerit, de data asta, „aici”.
TEIU: Eu răspund de intervenţie! Eu hotărăsc!
CRISTEA: Asta ar fi al doilea motiv: dac-ar conduce-o altul, ai
răspunde mai mult... Ai trece mai curând „peste”... Ai hotărî mai uşor!
TEIU: Şi cine s-o conducă?
JANA (*care s-a apropiat între timp*): Nu-i o problemă, cine! Cristea are dreptate!
CRISTEA: Tu nu te amesteca, Mincule!
JANA: E dreptul meu să mă amestec! E metoda mea şi nimeni n-o cunoaşte ca mine!
CRISTEA: Asta-i altă problemă...
JANA: E aceeaşi, nea Cristea!
CRISTEA: Dar e mai grea. Să răspundă mai marii!
JANA: Dar dacă dumneata ai fi cel mai mare — şi ai fi director, ministru — şi eu ţi-aş telefona că la noi situaţia e aşa şi aşa... ce-ar hotărî ministrul?
CRISTEA (*neacomodându-se dintr-o dată cu noua calitate*): Ar întreba mai întâi: care e părerea lui Teiu? Că nu se poate, trebuie să aibă şi el o părere!
JANA: Teiu n-o să accepte, tovarăşe ministru. Sunt fiica lui. Nu-l întrebaţi pe Teiu.

CRISTEA: Atunci, să-ntrebăm pe altul. Cine mai e pe-acolo?
JANA: Ar fi tovarăşul Cristea, comunist, om în vârstă.
CRISTEA (*flatat*): Atunci, vorbiţi cu Cristea! Să vă judece el.
JANA: Dar e o problemă specială, tovarăşe ministru!
CRISTEA: Cum adică... specială?
JANA: Pentru prima oară în petrol, o fată vă cere permisiunea să conducă echipa de intervenţie.
CRISTEA: E vorba chiar de tine?
JANA: De mine.
CRISTEA: De când te ştiu, Mincule, ai făcut greutăţi ministerului!
JANA: Dar sunt inginer, tovarăşe ministru! Şi intervenţia se face după un sistem al meu. după o metodă proprie.
CRISTEA (*prins între Jana şi Teiu*): Tu ce zici, Teiule?
TEIU: Nu zic nimic.
JANA (*ministrului*): E dreptul meu!
CRISTEA (*mai departe, lui Teiu*): Zice că-i dreptul ei!
JANA: Şi ar fi o nedreptate...
CRISTEA: Auzi, zice că e o nedreptate. Ce să-i răspund, Teiule? (*Şi pentru că Teiu ridică din umeri, traducând.*) Zice să-ţi răspund c-au mai rămas câteva... (*Apoi, din nou lui Teiu, cu toată autoritatea ministrului.*) Dar trebuie lichidate şi ele, Teiule! Asta nu-i un răspuns! (*Şi-apoi, decisiv.*) Notează! Ordin de zi: azi, 11 iunie, pentru prima oară în istoria petrolului...
TEIU (*ultim protest*): Tovarăşe ministru, gândiţi-vă...
CRISTEA: Dacă tovarăşul Cristea acceptă să lucreze sub conducerea ei, se aprobă! Semnat, ministru — Cristea. (*Şi pentru că s-a apropiat şi Pandele.*) A doua semnătură, adjunctul meu, Pandele!
TEIU: S-a înţeles, tovarăşe ministru!
CRISTEA: Şi spuneţi-i lui Cristea să plece îndată la sondă! Pandele să-l urmeze! (*Apoi Janei*) Şi nici şefa echipei să nu mai piardă vreme!

PANDELE (*ca la o presimţire*): Tovarăşe Cristea! Ne descurcăm singuri! Poate că n-ar fi nevoie...
CRISTEA: E dreptul ei. Pandele! Ea a găsit soluţia!
PANDELE: Dar o fată, acolo, e pentru prima oară...
CRISTEA: Fiecare lucru s-a întâmplat cândva prima oară.
PÂNDELE (*lui Teiu*): Măcar azi să mai fi fost dumneata. O singură dată. O zi.
TEIU: A zis ministrul că-s cam bătrân. Pandele...
PANDELE: Şi nu vei mai fi niciodată „acolo”?
TEIU: ...şi c-ar fi nevoie de cineva şi „aici”... De cineva care a mai fost de multe ori „acolo”.
PANDELE: N-o opreşti?
TEIU: Dacă-mi dai voie să-i spun că tu mi-ai cerut-o... şi c-am oprit-o în numele tău... (*Şi pentru că Pândele nu acceptă*.) Hai, du-te... (*Şi ca o încurajare*.) „Ce s-ar face fetele...”

(*În timp ce Pândele şi Cristea dispar, un reflector ni-i readuce pentru câteva clipe pe Radu, revenind de la sondă, şi Nata*.)

RADU: Îi văd, îi aud vorbind, şi nu pot înţelege de ce numai eu sunt neliniştit.
NATA: Toţi sunt... Nu toţi arată!
RADU: Şi dacă în realitate sunt siguri de ei şi nu se tem de nimeni şi nimic?
NATA: Ar fi puţin naiv... În cazul unei eventuale erupţii, responsabilitatea şi riscul rămân în primul rând ale lor!
RADU: La asta nu m-am gândit. Şi poate n-ar fi trebuit să mi-o spui... Nu trebuia s-o ştiu! (*În colţul opus, continuă discuţia dintre Jana fi Teiu*.)
TEIU (*Janei, pregătită să plece*): Nu pleca! Mai rămâi...
JANA: Când te rugam şi eu în urmă cu ani, nici nu voiai să auzi. Şi te răsteai la mine (*imitându-l, probabil*): „Noaptea asta, Mincule, mai am puţină treabă!”
TEIU: Şi, vezi să fii atentă!

JANA (*cu înţelegere*): S-au inversat rolurile...
TEIU: Şi când ai să ajungi la baraca de intervenţie, să suni de trei ori... Să ştiu c-ai ajuns.
JANA: Am să sun.
TEIU: Şi să-ţi aminteşti că odată, înaintea unei intervenţii, mi-ai scris aşa, o lozincă: „Eroismul înseamnă dăruirea vieţii pe parcursul unei întregi vieţi...”
JANA: Şi dumneata mi-ai spus, la plecare, că uneori oamenii îşi pot trăi viaţa într-o singură clipă.
TEIU: Asta a fost aşa... ca să râdem.
JANA: Şi din prag te-ai mai întors o dată.
TEIU: Asta a fost atunci, când ai plâns.
JANA: Şi m-ai tras de urechi (*imitându-l*): „De ce eşti copil, Jana Mincu? Cine n-ar voi să trăiască 1000 de ani? Şi să trăiască cu adevărat... şi să trăiască puţin, cît de puţin, chiar şi atunci când nu va mai fi?...”
FLORICEL: Orele 2.30! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 85 de atmosfere! (*Jana va dispărea odată cu Floricel, nu mai înainte de a-l privi lung pe Radu, care s-a apropiat de Teiu.*)
RADU: Presiunea a trecut şi de 85.
TEIU (*simţindu-i agitaţia*): Da, s-ar părea că a trecut!
RADU: Pentru dumneata, poate şi pentru alţii, amânarea intervenţiei ar fi legată de un risc.
TEIU: Şi-atunci? Ce-ai hotărât?
RADU: S-ar cuveni poate să renunţ la dreptul de a hotărî.
TEIU: Nu. Nici asta n-ai fi în stare. Nu eşti omu’ să renunţi! Şi nu e un simplu drept! Răspunzi pentru sondă!
RADU: Şi totuşi, nu mă pot hotărî! Taie-mă, spânzură-mă, dă-mă în judecată, intentează-mi proces!
TEIU: Nu un proces... Sau, nu unul obişnuit! Pentru că, de data asta, rechizitoriul va anticipa crima!
RADU: Dar e absurd. Acest Radu Andone, pe care dumneata vrei să-l judeci, a aplicat primul un nou sistem de foraj* a străbătut nesfârşite straturi de mame şi argile, a învins brecia...

TEIU: Nu, n-am învins-o cu totul.

RADU: Şi a avut doar neşansa ca. în ultimul moment, în mult aşteptata zi a primului său mare succes şi a festivităţii, să constate apariţia unor presiuni interioare!

TEIU: De aici şi începe rechizitoriul: s-a ajuns la 85 de atmosfere, şi asta la o coloană la care se ştie absolut precis că va ceda înainte de 100.

RADU: Dar presiunea se mai poate stabiliza. Chiar şi acum, în această clipă. S-ar putea să fie un fenomen limitat. Să intrăm în extracţie normală!

TEIU: E la fel de posibil şi contrariul: să crească!

RADU: Şi atunci?

TEIU: Eşti dator să alegi între cele două variante.

RADU: Ştiu: omorârea deliberată a sondei...

TEIU: Dar, omorârea înseamnă în acelaşi timp şi evitarea erupţiei, evitarea neprevăzutului.

RADU: Pentru mine echivalează ou o înfrângere: sistemul de foraj al lui Radu Andone s-ar dovedi prin aceasta falimentar! Ideile mele — se va spune — n-au dus la nimic! Înfrângere! Eşec!

TEIU: Un eşec temporar. După sistemul Janei. în două săptămâni intrăm în normal. Totul va fi în ordine.

RADU: Eu însă vreau să-mi joc cartea până în ultima clipă!

MARIA: Dar gândeşte-te, Radule!

RADU (*Măriei*): M-am gândit. Şi mă gândesc de mult. De pe vremea când mă invitai la serbările de sfârşit de an — tu ştii că n-am lipsit niciodată — şi aşteptam ca profesoara de muzică Maria Andone să treacă la pian, şi mă gândeam, ascultându-te, cât de mult te-a mistuit şi pe tine cândva, o pasiune, dacă ani la rând, în numele ei, ai continuat să-ţi rupi din orele de somn ore de repetiţii şi să transformi — în vis cel puţin — micile voastre festivităţi în marile tale recitaluri. Şi eram singurul om, care la sfârşit nu te aplaudam niciodată.

MARIA (*disperată*): Nu m-ai aplaudat?

RADU: Şi te compătimeam că ţi-a lipsit curajul de a fi

perseverat, curajul marii verificări, curajul Ozanei!

MARIA: Radule...

RADU: De asta am tot amânat! De asta nici acum nu pot hotărî! Nu pot! Şi vreau verificarea! Cu orice risc! Până în ultima clipă! Singura care-mi poate spune cine sunt, cât pot şi ce merit...

TEIU: Dar am trecut de 85. Ne apropiem de 90. Şi asta, la o sondă la care, îţi repet, nu avem certitudinea că va rezista până la 100 şi unde nu-i vorba de succesul sau insuccesul unui recital. Alege!

RADU: De ce mi-ai spus să aleg?

TEIU: Nici într-un caz pentru a te speria. Erupţia, oricum, va fi prevenită. La primul simptom eruptiv, noi tot vom interveni. Dar amânând până în ultima clipă, dumneata ai acceptat totuşi un anumit risc: al întâmplării, al accidentului, al neprevăzutului. Şi aceasta, în numele unei aşa-zise afirmări a personalităţii umane, în numele orgoliului care ti se vrea satisfăcut. Al unei coroane de lauri! Alege! E ultima clipă când mai poţi să alegi!

MARIA: Poate am greşit şi noi, Radule? Poate am trecut prin viaţă prea uşor? Poate ar trebui să ne oprim o clipă şi să privim în urmă? (*Se aude sunând de trei ori telefonul şi, pentru câteva clipe, apare imaginea Janei, de undeva, de foarte departe*.)

TEIU (*ca pentru sine*): A ajuns la baracă... Ai grijă, Jana! Mi-ai promis.

JANA: „Cine n-ar voi să trăiască 1000 de ani? Şi să trăiască cu adevărat... şi să trăiască puţin, cât de puţin, chiar şi atunci când nu va mai fi?...” (*Imaginea Janei dispare*.)

RADU (*lui Teiu*): De ce mi-ai spus să aleg?

TEIU: M-ai întrebat cândva, ce înseamnă „cu” şi „fără” Radu Andone.

FLORICEL: Orele 3.00. Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 93 de atmosfere.

CORTINA

PARTEA a III-a

La ridicarea cortinei, ca şi la începutul părţii I şi a II-a, Maria Andone la pian, şi interpreta Janei — cât mai aproape de rampă; aceiaşi motiv melodic, aceeaşi intervenţie discreţi a reflectorului, aceeaşi atmosferă.

INTERPRETA: Moartea Janei Mincu — şi n-aş voi să anticipez asupra semnificaţiilor dramei — s-a produs atunci când sonda era în afară de orice pericol. Intervenţia se desfăşurase — aş spune — peste aşteptări, se turnase oglinda de beton, se perforase coloana şi, dintr-un moment intr-altul, ar fi urmat să înceapă aşa-numitul proces de scurgere a presiunilor. Întâmplarea a făcut însă ca tocmai atunci unul dintre membrii echipei, un tânăr, dorind a se dovedi, poate, deosebit de curajos, nerespectând prin aceasta normele absolut obligatorii de protecţie a muncii, să se apropie de prevenitor. Presiunea rămăsese încă în jurul lui 90, jetul de gaze care răzbătuse prin spatele coloanei de ancoraj resfira în aer o ploaie periculoasă de pietre si — ceea ce tânărul n-ar fi trebuit să piardă din vedere, şi Cristea i-o spusese de zeci de ori — ventilele aflate şi acum sub presiune continuau să fie casante. Şi ar fi fost suficient o simplă imprudenţă ca sonda, zăcământul, viaţa acestui om să fie pentru totdeauna pierdute. Jana, care a sesizat prima pericolul — zgomotul făcea imposibilă orice comunicare verbală —, s-a

repezit spre el să-l retină, să-l salveze... Şi l-a salvat, salvând pentru a doua oară, în felul acesta, şi sonda. Prinsă Insă de şuvoiul de gaze, izbită de pietre, lovită de sfărâmăturile ventilului... ce importanţă mai are cum? La capătul aceleiaşi zile, Jana Mincu nu mai era in viaţa! Am depăşit această primă dificultate a rolul ai. tragismul unei morţi autentice, cu sentimentul neaşteptat pentru mine că, în amintirea celor care au cunoscut-o, Jana a rămas la fel de vie şi azi... şi cu convingerea că în fiecare seară. în faţa mea, la spectacol, vor fi zeci şi zeci de Jane, băieţi sau fete... Da, am spus intenţionat băieţi sau fete! Dar am mai întâlnit o dificultate în interpretare, şi tocmai aceasta din urmă a transformat, aş spune, toată partea a treia a piesei într-un fel de dezbatere între mine şi eroii acestei drame. Să mă explic însă: chiar şi prin aceste scurte comentarii care preced acţiunea, eu am fost solicitată în permanenţă ca, în afara rolului Janei. să interpretez şi un al doilea, al meu, al actriţei având şi ea o anumită experienţă de viaţă, sentimente şi resentimente. Şi dacă Jana. bunăoară, îl iubea pe Radu Andone — nu încerc să-i justific iubirea, iubirea nu se justifică —, convinsă fiind sufleteşte că, mai devreme sau mai târziu. Radu va înţelege că realizarea sa nu este posibilă în afara noastră şi, nici într-un caz, împotriva noastră, pentru mine ca interpretă Radu rămânea o enigmă, un semn de întrebare. Ce s-a întâmplat cu Radu după discuţia cu Teiu, unde a mai fost, cu cine a vorbit şi care au fost, în ultimă instanţă, gândurile acestui om în noaptea de 11 spre 12 iunie, înainte de a fi semnat ordinul de intervenţie, înainte de a fi alergat spre baracă? (*Şi întorcându-se spre Radu, pe care un reflector ni-l descoperă*.) Pentru că nu se poate, a existat cu siguranţă şi-n viaţa dumitale o clipă când, într-o fulgerătoare şi stranie frământare...

RADU: Da, a fost! A fost o astfel de clipă! Mă hotărâsem

în sinea mea să intervin şi alergam spre sondă. Alături de mine — Petre Teiu. Îi simţeam răsuflarea şi, din când în când, la fiecare serpentină a drumului ce urca spre baraca de intervenţie, mi se părea că-mi şopteşte: „Mai repede, mai repede!M Şi auzindu-l, îmi spuneam: Radu Andone, alergi alături de un om; alături de un om pe care atâta vreme nu l-ai înţeles şi pe care de atâtea ori l-ai înfruntat. Mai poate avea oare încredere în tine? Şi tot eu îmi răspundeam: dar tu ce ştii despre „el”? Ai trăit doar atâţia ani alături de acest „el”... Mai ţii minte, cel puţin, când te-ai întâlnit prima oară cu „el”?

(*În întunericul care învăluie pentru o clipă scena, un reflector îl va descoperi pe Teiu, în picioare, în faţa unui birou elegant — biroul din Bucureşti, se pare, al lui Radu Andone — reeditând prima lor întâlnire*.)

TEIU (*scoţând dintr-o servietă tot felul de planuri, de eprubete etc*.): O hartă geologică, un memoriu tehnic şi câteva probe de ţiţei...

RADU (*apărând de partea cealaltă a biroului*): Caracterul pur teoretic al lucrărilor mele...

TEIU (*întrerupându-l*): Acest ţiţei aşteaptă să fie extras!

RADU: Am impresia că am fost întrerupt la jumătatea frazei...

TEIU: Iar extragerea presupune un nou sistem de foraj!

RADU (*părăsind momentul retrospectiv*): Da, mi-amintesc! Era chiar anul trecut, în septembrie... (*Cu o anumită tristeţe a evocării*.) Atunci, m-am întâlnit prima oară cu „el”!

TEIU: Te înşeli! Îl cunoşteai de ani şi ani! Te-ai întâlnit cu „el” de zeci şi sute de ori! Şi sub haina diferitelor lui vârste şi înfăţişări ai regăsit

de fiecare dată acelaşi şi totodată alt „el”... Aminteşte-ţi!

RADU: Să-mi amintesc? De cine? Dă-mi măcar un indiciu!

(*Un reflector descoperă în spatele lui pe treptele unei scări, urcând în spirală dintr-un colţ al scenei spre colţul opus, tot felul de oameni. Platformele intermediare ale scării — 2-3 platforme — pe cât se poate libere*.)

UN TÂNAR DE PE PRIMELE TREPTE: De mine chiar, unul din nenumăraţii tăi colegi de liceu, care te-am simţit întotdeauna străin de preocupările noastre şi preferam să stau în ultima bancă din clasă decât în prima, alături de tine.

O FATĂ: Sau de noi, fetele, care te poreclisem „bătrânul”, pentru că te simţisem încă de atunci o fire închisă, retrasă...

UN ALT TÂNAR: Sau de noi, puţinii tăi prieteni, care te-am sfătuit încă din ’45 să te desparţi de maior.

RADU (*spre Teiu, părăsind pentru o clipă toată această lume a oamenilor cunoscuţi altădată*): Da, mi-amintesc. A fost cineva care mi-a cerut acest lucru...

TEIU: A fost acelaşi „el”.

UN STUDENT: Şi tot „el” a fost şi colegul de facultate pe care ai încercat să-l sfidezi pentru că îţi cerea să deschizi ochii şi să priveşti în jur...

RADU (privindu-l îndelung): Mi-amintesc...

UN ALT STUDENT: Şi aminteşte-ţi atunci şi de noi. Colegii tăi de cameră, de care timp de trei ani ai ascuns că ai o prietenă, că o cheamă Natal ia Goran şi că ai fi îndrăgostit... (*Urcând printre ei, Radu şi Teiu au ajuns pe prima platformă pe care se poate citi: Martie 1949*.)

RADU (*îndrăgostit de Nata*): Crezi că nu mă iubeşte?

TEIU (*în rolul unui coleg cu ochelari, cu basc*): Îl iubeşte pe cel care ai putea deveni.

RADU: E convinsă că nu mă va înşela niciodată.

TEIU: Cât timp vei fi celebru... şi numai dacă vei fi!

RADU: Uneori, o descopăr gândind ca şi mine.

TEIU: Părăseşte-o atunci. Pană nu-i prea târziu!

RADU: Dar nici măcar n-o cunoşti!

TEIU: Te cunosc pe tine. Mi-ajunge.
RADU: Cu ce drept îţi permiţi să mă judeci?
TEIU (*părăsind momentul retrospectiv şi reîncepând să urce*): Cu dreptul aceluiaşi „el”.
UN OM MAI ÎN VÂRSTĂ (*între prima şi a doua platformă*): Şi tot „el” a fost şi maistrul acela bătrân — aminteşte-ţi — care te-a prevenit, erai în ultimul an: „Numai cu ce se învaţă din cărţi, tinere, nu se trece prin brecie!”
UN TÂNAR CU OCHELARI: Şi inginerul acela care s-a ridicat împotriva caracterului pur teoretic al lucrărilor tale!
ALT TÂNĂR: Şi toţi colegii tăi de la catedră, aminteşte-ţi, şi profesorii... (*Radu şi Teiu au ajuns la cea de-a doua platformă — Aprilie 1954*.)[8]
RADU (*tânăr cercetător ştiinţific*): Tovarăşe profesor, ce părere aveţi despre lucrarea mea?
TEIU (*în rolul unui profesor mai în vârstă*): Un vector, dragul meu, şi subînţeleg prin aceasta o forţă, trebuie să aibă în afară de dimensiuni, respectiv de talent, şi perseverenţă — Si sens!
RADU: N-am sesizat ideea...
TEIU (mai simplu): Vrei să te afirmi?
RADU: Dar e o dorinţă legitimă!
TEIU: Uitând că munca ta trebuie să servească cuiva? Că nu poţi trăi doar pentru tine? Că oamenii sunt oameni pentru că pot visa. pentru că au idealuri?
RADU (*părăsind momentul retrospectiv*): Obişnuita morală a profesorului meu. Chiar şi în ultima scrisoare primită de la el...
TEIU (începând să urce spre ultima platformă): Era acelaşi „el”...
UN TÂNĂR: Şi aminteşte-ţi şi de mine! Eram vecinul dumitale de apartament...

[8]În măsura în care, la reprezentaţie, scena ar necesita o anumiţi scurtare, se va putea renunţa la platforma a doua, respectiv la discuţia dintre profesor şi Radu Andone.

O FATĂ: Eu v-am fost studentă...

AL DOILEA TÂNĂR: Eu am avut o discuţie cu dumneata acum câteva luni într-un tren...

AL TREILEA TÂNĂR: Eu te-am criticat într-o şedinţă...

AL PATRULEA TÂNĂR: Eu l-am informat pe Teiu că dumneata eşti creatorul unui nou sistem de foraj... (*Şi ajungând în sfârşit pe ultima platformă, unde-i vom regăsi pe Pandele şi Cristea — Iunie 1960*.)

PANDELE: Alege!

CRISTEA: Trebuie să alegi!

RADU (*ca şi în prima scenă a peronului*): „Sonda aceasta sunt eu... Şi cântarul, pentru că în tot şi toate există un cântar, n-are decât două gradaţii: ratare şi succes.”

TEIU (*în propriul său rol*): ...”Am trecut de 85. Ne apropiem de 90. Şi asta, la o sondă la care nu avem certitudinea că va rezista până la 100. Alege”.

RADU: Dar astea toate le-am mai auzit de la Pandele, Cristea, Teiu...

TEIU: De la acelaşi „el”.

RADU (*coborând pe partea opusă a scării*): De ce mi-ai spus să aleg?

TEIU (*întorcându-l cu faţa spre zecile de oameni întâlniţi pe acest „drum al vieţii”*): Pentru că nu există decât două variante: alături de „el” sau împotriva „lui”.

RADU (*simplu, o şoaptă poate, dar cu toată semnificaţia actului care-l angajează pentru întreaga viaţă*): Alături.

(*Toată scara reintră în întuneric; în aceeaşi clipă, un reflector surprinde apariţia lui Floricel*.)

FLORICEL: Orele 3.00! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 93 de atmosfere! Pronunţată infiltraţie de gaze! Prim simptom eruptiv! Apropierea de sondă, periculoasă! Jana Mincu transmite... (*Îngrozit, Radu se repede să-i smulgă buletinul*.)

INTERPRETA: O clipă, te rog! Încă o întrebare! Să

presupunem că înainte de a fi intrat Floricel, înainte de a se fi aflat că presiunea a ajuns la 93, Nata ar fi încercat din nou să te convingă, să-ţi schimbe hotărârea.

MARIA: A şi încercat. S-a apropiat de Radu, dar era de-acum prea târziu. Şi a simţit atunci şi ea că-l pierduse.

NATA (*lui Radu, ironică*): Deci, aşa cum ţi-a cerut Teiu... Te-ai hotărât să intervii!

RADU: E aproape de limită, Nata. Ultima clipă, înţelege!

NATA: Uitând că orice afirmare presupune curajul unui mare act voluntar...

TEIU (*în timp ce scara se luminează din nou*): Nu împotriva „lui”!

NATA: Şi că riscul singur dă preţuire ideii!

TEIU: Numai alături de „el” şi prin „el”. (*Scara reintră în întuneric: fără un cuvânt, Nata se îndreaptă spre uşă*.)

RADU: Ai plecat?

NATA: Încerc să am bun simţ.

RADU (*fără convingere*): Dar poate peste o singură clipă...

NATA: E riscant. Mi s-ar putea spune: pleacă!

RADU: Te-ai întristat, totuşi...

NATA: Aşa se obişnuieşte...

RADU (*surprins*): Şi acum, surâzi...

NATA: Ca să simplific scena.

RADU (*ca un comentariu*): Nata...

NATA: Ca şi cum ai fi spus: a fost odată o Nata.

RADU (*totul s-a terminat*): Nata.

NATA: Pentru că în fiecare din noi a existat o Nata. (*Dispare*.)

INTERPRETA (*lui Teiu, dinafara momentului*): Dar nu-i adevărat! Nu în fiecare din noi!

TEIU: Nu în fiecare, e drept. Dar fiecare din noi ar trebui s-o cunoască şi s-o recunoască sub haina feluritelor ei înfăţişări.

INTERPRETA: Şi dacă n-ar fi plecat?

TEIU: Chiar dacă n-ar fi plecat. Chiar dacă, prin absurd, ar

fi reuşit să-l convingă, dacă la 0,40 s-ar fi aflat în tren, dacă s-ar fi căsătorit şi ar fi întemeiat o familie... Crezi că, mai devreme sau mai târziu, n-ar fi înţeles că există două feluri de a iubi: aşa cum, trăind, l-ar fi iubit Jana, cunoscându-l, înţelegându-l, pentru el... şi aşa cum l-a iubit Nata, pentru ea? Şi în ziua în care ar fi înţeles, în ’75 sau ’75, drama ar fi fost alta? Nu! Despărţirea lui Radu şi a Natei era inevitabilă.

FLORICEL (*reintrând*): Orele 3,00! Presiunea la sondă. în spatele coloanei de extracţie...

INTERPRETA: Nu încă, te rog! Mai am o întrebare: să presupunem că intrând, Floricel ar fi anunţat, dimpotrivă, stabilizarea presiunii. (*Lui Radu*) Ce-ai fi făcut?

MARIA: Acelaşi lucru l-am întrebai şi eu. (*Apropiindu-se de Radu*). Dar nu-i totul pierdut, nu-i aşa? S-ar putea ca următorul buletin...

RADU: N-ar mai schimba nimic.

MARIA: Eu mă gândeam la stabilizarea presiunii. Să nu mai fie nici un fel de presiune.

RADU: Înlăuntrul meu ar rămâne...

MARIA: Există şi acolo o limită?

RADU: A ajuns chiar la limită. Şi buletinul de „acolo” (*arată spre sondă*) nu mai înseamnă nimic. Simt că trebuie... Trebuie să intervin, să aleg, să iau o hotărâre.

TEIU (*tot dinafara momentului; interpretei*): Şi chiar dacă n-ar fi simţit acest lucru! Dacă i s-ar fi părut că totul se reduce la ce se întâmplă afară şi în afara lui, dacă Teiu, şi Cristea, şi Jana n-ar fi însemnat încă nimic pentru el, ar fi fost posibil să treacă prin viaţă neînţelegând-o? Dacă n-aş fi găsit eu cuvântul, nu l-ar fi găsit alţii? S-ar fi putut împotrivi vieţii? Şi, împotrivindu-se, nu există un moment în viaţa fiecăruia când amintirile răscolitoare şi vinovăţiile vechi încep să ne urmărească? Laşii, dezertorii pot dormi liniştit?

FLORICEL (*reluând scena*): Pronunţată infiltraţie de gaze. Prim simptom eruptiv. Apropierea de sondă,

periculoasă!

RADU (*repezindu-se spre telefon*): Alo, sonda? Andone la telefon! Nu mai amânaţi nici o clipă!

INTERPRETA (*întrerupându-l*): Şi a treia întrebare: cerându-le în sfârşit, să intervină, încerci cumva sentimentul că vei putea şterge prin aceasta urma oricărei vinovăţii?

TEIU (*lui Radu*): Telefonează!

INTERPRETA: Dar telefonul acesta nu mai poate schimba nimic! Nu-i micşorează răspunderea, vinovăţia, şi nu-l mai poate scuza!

TEIU: Dar nu pentru a-l scuza, ci pentru a nu-i închide drumul, singurul drum de întoarcere!

RADU (*din nou la telefon*): Nu mai amânaţi nici o clipă! Interveniţi imediat! Perforaţi!

INTERPRETA: O ultimă întrerupere. Să presupunem că la telefon, răspunzându-ţi, ar fi fost chiar Jana.

RADU: Fii atentă, Jana! Sunt 93 de atmosfere! Şi fii atentă cum acţionezi! Cel mai important este „cum”.

JANA (*a urcat între timp pe ultima platformă a scării; în primele clipe, la telefon, pe urmă fără, comunicând direct, discuţia nepropunându-şi s-o repete „pe cea de atunci” decât în esenţă şi nu în litera ei*): Cum închizi ventilele... Cum porneşti pompele... Cum faci perforarea... Aşa am crezut multă vreme şi eu. Darea să înfrunţi presiunea, nu-i suficient să ştii „cum”, trebuie să ştii „pentru ce”.

RADU (*întrerupând-o*): Concentrează-te. Jana! Gândeşte-te bine la fiecare operaţie în parte şi numai la operaţia în sine.

JANA: Numai la şuvoiul de gaze... Numai la prevenitor... Numai la mişcarea mâinii, a braţului... Dar nu-i adevărat! Trebuie să te gândeşti mai întâi că ţie, unei fete de 23 de ani, îţi stă în puteri să eviţi o nenorocire, să salvezi o sondă, un zăcământ, liniştea şi viaţa unor oameni.

RADU: Şi să nu umbli fără caschetă, Jana! Să nu uiţi!
JANA (*neauzindu-l, poate*): Să nu uiţi cine eşti... Să nu uiţi că răspunzi... Să nu uiţi că oamenii au avut în tine încredere!
RADU: Şi dacă nu mai eşti sigură de noua metodă... Dacă, prin absurd, nu mai crezi...
JANA: Sunt sigură! Cred! Cum aş crede în mine!
RADU (*cu îndoială*): E totuşi nouă. Jana, e neverificată! Nu ştii ce se ascunde în spatele unei metode noi!
JANA: Se ascunde felul meu de a fi, de a gândi, de a înţelege viaţa. N-ai încredere în mine?
RADU: Oricât aş avea... deschide bine ochii! Nu mai visa, Jana!
JANA: Deschide bine ochii... Ţine-i cât mai deschişi! Şi, dimpotrivă, visează! Toate visurile lumii cuprinse într-un vis!
RADU: E o clipă decisivă...
JANA: Toate sunt decisive şi toate se leagă cu cele ce au trecut, cu cele ce-or veni.
RADU: Şi fii puţin egoistă. De ce ai risca? Pentru ce, şi în numele cui?
JANA: Al lui Bandele, şi al cântecelor sale, şi al lui Cristea, al înţelepciunii, poate; şi al lui Teiu, al credinţei în om; şi al tău, al căutărilor tale. (*Ca o chemare de dragoste*.) Al tău... da, al tău...
RADU: Nu fi naivă, Jana. Ce înseamnă căutările?
JANA: Înseamnă multă iubire.
RADU: Să uităm de foraj...
JANA: Foraju-i tot iubire. Chiar tu m-ai învăţat...
RADU: Dar eu, înţelege-mă...
JANA: Şi în fiecare „eu” e iubire. De ce te minţi?
RADU: Dar nu risca, Jana! Întoarce-te! Ne-aşteaptă zeci de sonde.
JANA: Şi-n fiecare sondă e ascunsă iubirea celor care au trăit şi murit pentru ea.
RADU: Dar datoria ta, înţelege...

JANA: E un ideal, o convingere. Şi-n fiecare datorie împlinită, un nou izvor de iubire.
RADU: Dar coloana, mi s-a transmis, a fost perforată. Presiunea nu mai creşte! Partea ta e făcută!
JANA: Nu există o parte a ta. Totul e al tău. Şi-n acest „tot” al tău, e sensul iubirii!
RADU: Teiu îmi spune să-ţi transmit că eroismul înseamnă...
JANA: Spune-i că n-am uitat... Cea mai înaltă iubire! (*Muzica accentuează tensiunea momentului şi drama care se consumă în această clipă la sondă*.)
RADU: Dar ce se întâmplă, Jana? Nu-ţi mai recunosc vocea. Presimt că se întâmplă ceva!
JANA: Un om... S-a apropiat un om de prevenitor. (*Îngrozită*.) Ce vrei să faci, omule? Hei, omule!

(*În timp ce întunericul o învăluie pe Jana, ecoul reia de zeci de ori: „Hei, omule!... Hei, omule!”... Radu a pornit în fugă, pe scara în spirală, spre ultima platformă, unde fusese Jana, dar Jana nu mai e*.)

RADU (*disperat*): Jana!
INTERPRETA (*s-a înapoiat din nou lângă pian*): A fost odată o Jana...
RADU (căutând-o): Jana!
INTERPRETA: Pentru că în fiecare din noi e o Jana... Şi Jana rămasă în viaţă... Jana din rândul trei... cinci... doisprezece... — apropie-te, tovarăşe Radu —, ar fi vrut să te întrebe acum, înainte de lăsarea cortinei: „Nu te simţi vinovat de nimic?”
RADU: În seara aceea, acolo, nu m-a întrebat nimeni...
INTERPRETA: În teatru, pe scenă, te vor întreba.
RADU: Şi dacă refuz să răspund?
INTERPRETA: Refuzând, vor înţelege că nu te crezi îndeajuns de vinovat. (*Cu o ironie — fără voia ei, tristă*.) Şi nu te crezi vinovat, vor înţelege şi asta, numai

pentru că moartea Janei s-a produs atunci când dumneata — nu-i aşa? — acceptaseşi intervenţia, când sonda fusese salvată şi, în sfârşit, numai ca o consecinţă indirectă a dramei.

RADU: De ce mi-o spui?

INTERPRETA: O reprezint pe Jana. Răspund de intervenţie. Şi tocmai pentru că răspund: ce s-ar întâmpla dacă am admite, fie şi pentru o singură clipă, că Jana a murit direct şi evident ca urmare a amânării intervenţiei?

RADU: Dar s-a întâmplat totuşi altfel! Şi-n faţa legilor...

INTERPRETA: Altfel, poate, dar datorită lor! (*Îi cuprinde dintr-un gest pe Teiu, Pandele, Cristea, ca şi pe toţi cei din sală.*) Şi numai datorită lor, în faţa legilor, azi, n-ai aparent nici o vină. Şi pentru că ai trecut şi dumneata printr-o dramă, pentru că ai pierdut-o pe Jana, vei fi chiar, cine ştie, compătimit. Ţi-ar plăcea să fii?

RADU: Eşti o interpretă ciudată.

INTERPRETA: În dezacord cu rolul.

RADU: Nu înţeleg...

INTERPRETA: În locul Janei, nu te-aş fi iubit niciodată! Sau nu te-aş mai fi iubit azi, acum, aici, când vrei să-ţi ascunzi vinovăţia. Şi dacă Jana ar fi trăit...

RADU: Ce vrei să spui?

INTERPRETA: Te-ar fi chemat şi ea aici, în faţa lor (*spre spectatori*), şi le-ar fi spus (*le spune*): judecaţi-l! Spuneţi-i că-i vinovat! Şi că judecata dumneavoastră e aspră, tocmai pentru a-l ajuta, pentru că avem încredere în el, pentru că în fiecare dintre noi sunt 2—3 picături de petrol.

PANDELE (*s-a apropiat de interpretă ca pentru a-i face o destăinuire*): Poate că acolo, la dumneavoastră, la teatru, Jana ar trebui totuşi să rămână în viaţă.

INTERPRETA: Acolo, da. Acolo va rămâne. Pentru că la noi, acolo, mor numai oamenii de care te înstrăinezi şi te desparţi sufleteşte, şi mor, mai ales, atunci când îi uiţi încă înainte de a fi plecat de la teatru.

CRISTEA (*ca şi la început*): Pentru mine, Jana trăieşte şi azi. Şi-i aceeaşi fată plină de viaţă, săritoare, puţin băieţoasă...

FLORICEL: Iar eu vă spun doar atât: albul era parcă anume făcut pentru ea. Şi chiar atunci, în ultima zi, era îmbrăcată într-o rochie albă, pe talie, cu pliuri...

PANDELE: Şi cum se va termina piesa?

INTERPRETA: Dumneata vei veni lângă mine şi-mi vei şopti: „Am făcut o descoperire!”

PÂNDELE (conformându-se): Am făcut o descoperire...

INTERPRETA: Mare?

PANDELE: Foarte mare... (Motivul de la „Ce s-ar face fetele...”)

INTERPRETA: Secretă?

PANDELE: Foarte secretă... (Motivul de la „De n-ar fi iubirile...”)

CRISTEA: Mai bine ai învăţa şi tu alte cântece...

PANDELE: Dar tocmai de la cântec porneşte!

INTERPRETA: Atunci, o ştiu... Cu iubirile...

PANDELE: O alta... A mea! În cântecul ăsta nu-i vorba numai de fete... E vorba de noi... — şi nu mai râde, Floricel — de noi... de toţi e vorba!

INTERPRETA (*venind lingă Teiu*): Şi dumneata?

TEIU: Aşa cum v-am promis. (*Îi înmânează o scrisoare.*)[9]

INTERPRETA (*deschizând-o şi apropiindu-se cu scrisoarea de rampă*): „Mi-aţi cerut câteva cuvinte pe care să le transmiteţi din partea mea spectatorilor. Şi m-am tot gândit care anume să fie cuvintele, şi mi-am spus: poate aşa, mai întâi, că n-am uitat-o pe Jana... Ori, legând cumva de festivitatea pe care o organizase în ziua aceea Nata, că festivităţile noastre, cele adevărate, sunt altfel şi că vin aşa dinlăuntrul

[9]În atenţia regiei: În condiţiile în care nu se poate realiza scena amintirilor Radu-Teiu, partea a treia a piesei (păstrând doar prima jumătate din monologul interpretei, scenele Radu-Nata, Radu-Maria Andone, Radu-Jana, cu respectivele intervenţii ale interpretei şi ale lui Teiu, inclusiv finalul — scrisoarea) se uneşte cu partea a doua.

sufletului, atunci când simţi că ai făcut şi tu ceva ca cele 2—3 picături de petrol din adâncul oamenilor să iasă la lumină. Şi-ar mai rămâne, poate, şi sfârşitul poveştii! Radu Andone e şi astăzi la noi... Şi n-a uitat... Nu va uita niciodată cele întâmplate atunci. Pândele s-a înscris la seral... Cântă, el, tot aşa, despre dragoste, dar durerea-i durere! Cristea, azi-mâine, asta-i viaţa, iese la pensie, dar facem împreună protest la ministru să ne primească înapoi... Cât despre mine, cum mă ştiţi, cu intervenţiile, că dacă asta ai învăţat, asta faci! Iar despre Nata, dacă o fi să vă întrebe careva, spuneţi-i că-i de la sine înţeles că povestea Natei ar fi, de fapt, o altă poveste.”

TEIU (*ca o completare a scrisorii*): Şi încă ceva; la urmă de tot, întrebaţi-i: dumneavoastră fiind în locul Janei, ştiind că vă stă în putere să preveniţi o erupţie şi să salvaţi vieţile unor oameni, ce aţi fi făcut?

---- CORTINA ----